

HORSENS- HAMMER ÅRBOG 2009

Indholdsfortegnelse 2009

Hans Heinrich Jacobsens Levnedsløb.....	3
Et fattigt, men kærligt og rigt liv.....	7
Om billedet fra Gammel Vodskov	13
Gårdmalere i Horsens-Hammer sogne	14
Kirkeindvielsen i Vodskov 1909.....	17
Et mesterligt freskomaleri i Vodskov Kirke	18
Et tilbageblik.....	20
Horsens op mod vor tid.....	22
Langholt i 1950'erne.....	25
Konfirmander i Vodskov Kirke 1953 & 54	29
Indholdsfortegnelse 1977-2010	30
Om Horsens-Hammer Hjemstavnsforening.....	Bagsiden

Stine "Pyt" Pedersen, Petersborg, Langholt. Bemærk jordmodertasken.

Hans Heinrich Jacobsens Levnedsløb

Attrup (Attrupgaard) 1863 - 1873

I Niels Hedins bog om Hammer Bakker står:

”Efter i samfulde tresindstyve år at have været i samme mands eje, solgtes Attrup, tillige med Hammer Kirke for 33000 Rdlr. til sønderjyden H. Jacobsen, der i 1873 afhændede gården og kirken for 47000 Rdlr. til P. Chr. Møllerup.”

Denne korte beskrivelse uddybes i det følgende, der er et redigeret uddrag af ”Hans Heinrich Jacobsens Levnedsløb” med vægten lagt på H.H.J’s tilknytning til Horsens - Hammer og omegn:

Jeg er født d. 8. august 1836 i Munkmølle ved Flensborg Fjord, som min far havde forpagtet for 20 år af Hertug Chr. August. Ved dåben var en af mine faddere Hr. Peter Ahlmann, den senere gods-ejer på Langholt i Vendsyssel.

I 1848 kom det jo til krigsudbrud med Danmark. Krigsskuepladsen forblev jo forholdsmæssigt nær, og en sådan krig med alt tilbehør, som f. eks. vedvarende stor indkvartering, var selvfølgelig, for en dreng i min alder, en usædvanlig forlystelse. Vi fulgte krigsforløbet så tæt på som muligt, og kunne ofte høre kuglerne fløjte. Skolen kom derved i anden række, hvilket passede mig godt, thi den havde aldrig været min passion. Ved freden i 1851 overgik Munkmølle til den danske regering.

I 1855 blev jeg ansat som såkaldt bedriftsskriver hos min slægtning på det adelige gods Maasleben, og i maj 1856 fik jeg jobbet som skriver på godset Olpenitz ved Schleimünde hos den 72 – årige Kammerherre Carl von Ahlefeld til Olpenitz. I Hof- og Statskalenderen for 1857 står jeg opført som stedfortræder for Kammerherre Ahlefeld, for så vidt angår drifts- og politimæssige sager på godset Olpenitz.

I december 1857 begyndte på Munkmølle (forpagtningskontrakten var udløbet i 1854, og min far købte Munkmølle på en offentlig auktion) et nyt livsafsnit for mig. Bedriften med 100 tdr. land, en dengang endnu væsentlig vand- og vindmølle, kornhandel, brændevinsbrænderi, maltølsbryggeri og en fedestald til 40 kreaturer, krævede opsyn og mange forretningsrejser, arbejde som min far trak sig helt tilbage fra. Efter min mors død i 1849, solgte min far Munkmølle i 1860.

Forholdene for tysksindede i Nordschleswig under dansk herredømme var efterhånden blevet så utålelige, at jeg foretrak at flytte til det egentlige Danmark, så i slutningen af oktober 1860 steg jeg om bord på et dampskib i Sønderborg for at sejle til Korsør.

Jeg tog ophold hos min onkel og tante på Klostermosegaard ved Helsingør. Når vejret tillod det, besøgte jeg nogle gårde, bl.a. den gamle gård Juliedal på 250 tdr. land, som lå i smukke omgivelser 1,25 mil fra Sorø, og i marts 1861 overtog jeg bedriften. I det øjeblik, hvor et menneske af egen vilje, men også med eget ansvar, skal lede mennesker og bedrift, begynder livets alvor. (Af forskellige årsager – ikke mindst et godt tilbud – blev gården solgt det følgende år til et familie-medlem).

Den største del af årene 1862/63 tilbragte jeg med at rejse, først og fremmest for at finde mig en ny bedrift og for at gøre længerevarende besøg.

Et af besøgene var på Klarupgård, hvor alt havde et ret herskabeligt snit, og jeg følte mig godt til rette. Godset Attrup, beliggende skråt over for Klarupgård, på nordsiden af Limfjorden, 1,15 mil fra Aalborg, skulle pga. arvedeling sælges. Vi kørte derhen for at se godset, selv om jeg havde sat mig for, at jeg ikke ville til Vendsyssel, som man sagde om, at det lå norden for lov og ret. Der tiltalte mig i den grad, at jeg købte det, og jeg fortrød det heller ikke. Den 28. oktober 1863 overtog jeg Attrup. Godset hører til et af dem, i det nordlige Jylland, hvor der foreligger meget gamle efterretninger, og tidligere hørte stort bøndergods dertil. Den tidligere Attrup- og Hammerbakkegruppe var tidligere

en stor skov, som bøge- og egestubbe, dækket af mos og skjult af bregner, samt enkelte store, gamle træer, vidner om. Nu er bakkerne dækket af lyng, og i dalene havde enkelte husmænd bygget deres hytter.

Det hedder i "Pontoppidans Atlas, Aalborg Stifts Herregårde":

"Attrup i Hammer Sogn, Kjær Herred, er en uprivilligeret sædegård, som i gammel tid var beboet af adel. Man finder nævnt Johannes Kalf til Attrup 1350. Olaf Thygesen Lunge til Attrup 1397 – 1406. Peder Flemming i Attrup 1446. Fru Birgitte Pedersdatter, Chr. Von Havens efterleverske i Attrup 1493."

Attrupgaard. Tegning af Carl Nielsen (Gartner Carl).

I et andet værk hedder det:

"Nord for det brede engstrøg langs Limfjorden knejser Hammer Bakker, og der helt ude på den østlige pynt, hvor ved deres fod den gamle herregård Attrup ligger gemt mellem saftigt grønt ellekrat i en lun dal, stod endnu for få år siden nogle ualmindelig høje slanke bøge som sidste rest af den gamle skov, og der fortælles endnu om røvere og ulve, der huserede der."

Den gamle skov er, bortset fra små rester, forsvundet, men den store sydlige del er senere overgået til private hænder og beplantet succesfuldt med nåletræ, hvilket giver hele landskabet et langt mere tiltrækkende udseende. Desuden er der til hvert hus og hver gård, der ligger på det flade land, plantet læbeplantning. Til Attrup hørte, da jeg købte god-

set, ud over fire husmandssteder, et areal på over 300 ha., bestående af 65 ha. eng, som i en smallere og smallere strimmel nåede helt ud til Limfjorden, og som for små omkostninger blev forsynet med et vandingsanlæg, hvilket øgede den årlige høst fra 200 til 400 læs dejligt hø, 15 ha. tør eng til hestefold, 60 ha. let moseagtig agerjord, som nåede tæt op til avlsbygningerne, 100 ha. høj, let bakket sandjord og 60 – 80 ha. stejle lyngbakker med dybe slugter. Bygningerne var gamle, men af stærkt egetræsbindingsværk. Den store gårdsplads, der var omgivet af have på tre sider, var endnu omkranset af resterne af den gamle voldgrav og havde en behagelig beskyttet beliggenhed med udsigt mod syd til Limfjorden. Her fandtes fuld høst, og alt, som hører til en bedrift, var rigeligt til stede. Desuden hørte Hammer Kirke også under godset og indbragte i tiende godt og vel 70 tdr. korn, mest rug, og en vindmølle med to melgange. I de sidste 200 år før os havde der kun været fire ejere, den sidste i 63 år. De hed Trap, Hank, Bertelsen og Illum; de tilhørte alle samme familie, men da der i hele den omtalte periode ikke havde været nogen voksen søn, var godset viderearvet i kvindelig linie.

Den første nat fra den 28. til den 29. oktober var ganske forfærdelig, og hårene rejste sig på mit hoved ved tanken om at være kommet til et så frygteligt land. Det var nemlig århundredets værste orkan, der rasede, og hvis man ikke selv havde oplevet det, kunne man ikke tilnærmelsesvis forestille sig, hvordan det var. Det var, som om alt rystede i sine grundvolde, og dertil kom den øredøvende larm. Hen ad morgenstunden blev det roligere, og da jeg kunne besigtige skaderne, var det ikke så slemt, som jeg havde ventet. Bygningerne havde holdt stand og havde kun nogle store huller i tagene. I haven var tre store ædelgraner mejet ned. Møllen havde mistet sine vinger, men de skulle alligevel fornyes, og det reddede den fra større skader. Kirken havde mistet ¼ af taget, og på en ubeskyttet mark forsvandt havrene fra 20 Fäden (gl. tysk rummål og længdemål) så sporrøst, at der næsten ikke engang kunne findes atomer. Andetsteds var det dog meget værre. På fire nabogodser var kostaldene helt eller delvist blæst om kuld, og 400 kreaturer blev begra-

vet. Ingen vindmøller var brugbare, oftest var hele møllehatten blæst ned. Store træer var knækket, alene i Langholt Skov var det gået ud over 400 ege- og bøgetræer.

Mit levnedsløb indtil nu har jeg skrevet ud fra hukommelsen. På Attrup begyndte jeg straks at føre dagbog med korte driftsmæssige og private notater, og det efterfølgende er derfor uddrag af denne dagbog (*som her bringes meget forkortet. Omtale af byggeri, køb og salg af korn og kreaturer er udeladt*).

15. november 1863 døde Kong Frederik den VII på Glücksborg Slot, og jeg måtte i lang tid lade kirkeklokkerne ringe.

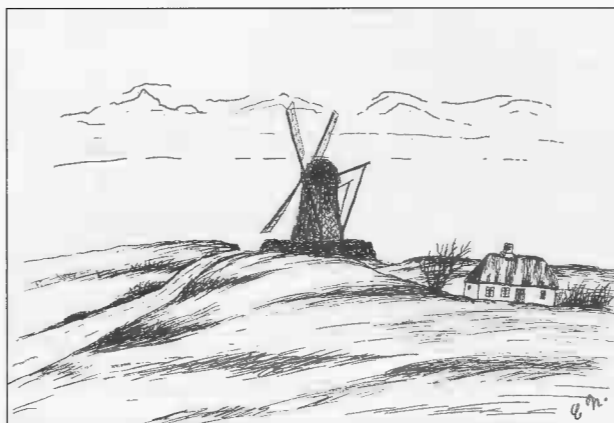
1. februar 1864 overskred de tyske tropper Eidergrænsen, og fjendtlighederne tog deres begyndelse. 24. april blev de første tre vogne udskrevet til krigstjeneste, og 25 dragoner, 26 heste og en stabslæge blev indkvarteret. 1. maj blev de indkvarterede alarmeret. Ved landsbyen Lundby ca. to mil syd for Aalborg skulle en større styrke omringes af husarer og infanteri og tages til fange. Med en overmagt på det dobbelte greb danskerne det så kluntet an, at de måtte trække sig tilbage med svære tab.

10. juli gik prøjserne over Limfjorden. Den 11. juli kl. fem om morgenen kom de første tre husarer ridende ind på gårdspladsen for at rekvirere vogne og landkort. Senere gjorde det 50. regiment holdt for at hvile og drikke, og hen mod aften kom General Grev von Falkenstein med 24 officerer, 70 røde husarer, over 100 heste og sin personlige livvagt, et kompagni af 4. garderhusareregiment; det var ikke så lidt!

Den 28. juli gjorde et batteri fra det 50. regiment på tilbagetog holdt hos mig, og dermed forlod de sidste tyske tropper Vendsyssel.

27. august 1865 fejrede Ahlmanns deres sølvbryllup med stor deltagelse fra nær og fjern. Til festmiddagen var vi 100 mennesker. Foran kirken havde menigheden rejst en æresport.

Den 19. september 1865 var hele kongefamilien i Aalborg til indvielsen af den nye pontonbro, for øvrigt den længste i verden.

Attrup mølle. Tegning af Carl Nielsen (Gartner Karl).

De første to år havde ikke været en dans på roser for mig. I 1864 krigen med de store forretningsmæssige forstyrrelser, og 1865 først med tre måneders streng frost, april og maj ganske gode, men juni ødelagde det hele pga. nattefrost og tørke. Hø 1/3 til 1/2, rug frosset i stykker, vårsæd meget lidt, fodermangel, kreaturbesætningen stærkt reduceret og fåredød.

Den 29. december var vi til et uforglemmeligt bal hos Peter Møllergaard, Lyngdrup; frygtelig snestorm. De nærmest boende måtte blive i tre dage og de fleste i fem dage. Jeg kom til alt held nytårsaften med til Langholt. Maden strakte så nogenlunde, men ingen kunne trække af tøjet og komme til sengs.

Dette år havde vi kun lidt frost og sne. Sommeren var frugtbar og dejlig, dog led rugen under dræningen pga. regn og storm. Høsten var dog noget vanskelig pga. regn, og den unge rug var jo blevet ædt, så 14 tdr. land måtte sås om. Ellers var det et godt år.

I 1868 blev jeg valgt ind i bestyrelsen i den store Landboforening for Aalborg Amt og af Amtsrådet til medlem af Sandflugts-kommissionen for Kjær Herred. Af amtet blev jeg udpeget til Amtsjernbanevurderings-kommissionen.

Malkekævsdriften var ikke lønsom nok, gået over til okser og ungkreaturer.

Den 24. september 1869 stiftede jeg sammen med pastor Becker den første kommunesparekasse i Danmark efter tysk mønster, og jeg valgtes til formand og kasserer.

Horsens-Hammer Årbog

24. maj 1871 blev jeg valgt til formand for menighedsrådet for Hammer-Horsens. Ligeledes blev jeg valgt til viceformand for Aalborg Amts Landboforening med over 3000 medlemmer.

Midt i februar 1873 mødte jeg en ung hr. Mollerup fra København, som var forlovet med datteren af godsejer Mollerup på Rugtved. Uden opfordring fra min side foreslog han mig at sælge Attrup og bad om et møde med ham og hans svigerfar den 19. februar. Dette skete, og handelen blev hurtigt afsluttet, da de gik ind på alle mine betingelser, og med deres tiltrædelse af handelen gik Attrup med det samme over i deres eje.

Den 24. februar afholdt jeg en afskedsfest for de folk, som havde været ansat hos mig. Marts måned brugte jeg til at foretage afskedsbesøg i min store omgangskreds.

Den 1. november 1873 flyttede jeg til Twedt ved Flensborg i det gamle hjemland, hvor jeg boede i næsten 20 år; de 20 år i Twedt var af forskellige grunde de mindst behagelige i mit liv.

Den 1. april 1893 flyttede jeg ind i Burgstrasse 23 i Gråsten.

Beretningen slutter:

Selvfølgelig har jeg måttet kæmpe med problemer, mange ønsker forblev uopfyldte, og følelser af ensomhed har ofte trykket mig. På den anden side er jeg sluppet for svære slag fra skæbnens side og lange ulykkesperioder, og min medfødte optimisme og mit tilfredse sind gjorde det muligt for mig at finde de bedste sider i alle livets forhold, således at jeg tilfreds og af hele mit hjerte taknemmelig kan se tilbage på et langt og lykkeligt liv.

Hele Hans Heinrich Jacobsens Levnedsløb kan ses på Horsens Hammer Hjemstavnsforenings arkiv i Vodskov.

Attrupgård 2009. Foto: Arne Riis.

KRISTA DAHL:

Et fattigt, men kærligt og rigt liv i Hammer Bakker og Vodskov

Af Arne Riis februar 2009.

Krista Dahl februar 2009. Foto: Arne Riis

Krista Dahl, værelse 25 på Plejehjemmet Liselund i Vodskov, i dag 87 år, har oplevet megen fattigdom, men når hun fortæller herom, gør hun meget ud af at slå fast, at hendes liv også var fyldt med menneskelig omsorg, familiesammenhold, tryghed og kærlighed. Disse dyder oplevede hun både som barn, ung og voksen, og det har givet hende et skønt liv. Barndomshjemmet var dybt inde i Hammer Bakker. Som voksen boede hun i Vodskov.

Vendepunkter

- Men to gange i mit liv blev min og min families hverdag vendt 180 grader, fortæller Krista Dahl.

Første gang var 15. oktober 1931, da jeg var ni år. Da brændte mit barndomshjem Søhuset på Søhusevej i Hammer Bakker, og alt, hvad vi ejede, blev flammernes bytte. Det var en katastrofe, der fuldstændigt ændrede familiens liv.

Anden gang var natten mellem 29. og 30. september 1998, da jeg var 76 år. Da fik jeg en blodprop i hjernen. Jeg var indlagt på Aalborg Sygehus i en måned og kom derefter en måned på Brønderslev Sygehus til genoptræning. Det ændrede også mit liv, men jeg slap vistnok mildt. Jeg kan ikke bruge venstre arm, der er lammet, men jeg er nogenlunde godt gående ved hjælp af en albuestok. Heldigvis har jeg bevaret evnerne til at tænke, tale og skrive, så jeg har kunnet berette om og nedskrive mine minder og fortælle børn, børnebørn og oldebørn om, hvordan det var at vokse op, da jeg var barn og ung. Den tid går mig aldrig af glemme.

Livet i og omkring Søhuset

Krista Dahl blev født 28. maj 1922 i Søhuset i Hammer Bakker.

- Mine forældre, Anders og Kirstine Kristiansen, havde begge som unge tjent på Bollehede syd for Dronninglund hos Niels og Marie Skaksen, far som forkarl og mor som kokkepige. De blev gode venner, og det førte til bryllup 26. november 1920.

Efter brylluppet flyttede mine forældre hjem til min fars mor, der boede i Søhuset i Hammer Bakker. Min farfar har jeg aldrig kendt, for han døde et par måneder, før jeg blev født. Han havde arbejdet for Hedeseskabet, som ejede Søhuset, og Bedstemor fik lov til at blive boende i huset, så længe hun levede.

Krista Dahl har en enestående hukommelse, når det drejer sig om barne- og ungdomstiden.

- Alle beboere omkring Søen i bakkerne havde deres specielle tilnavne, fortæller hun. Bedstemor blev kaldt Støv-Marie, hendes bror, som boede i Søgården, blev kaldt Støv-Ajs. Der var også Bovs-Johan, der var gift med min fars moster. Min bedstefar var kendt under navnet Kræn-Otte. Vores nærmeste nabo var Kusk-Anton, hvis kone var polak. Deres børn var i flere år mine gode legekammerater. Jeg havde selv ingen søskende.

Vild-Stine var en meget speciel kvinde. Hende har

jeg kendt og hørt meget om, da mine forældre og jeg senere kom til at bo i Gammel Vodskov. Hun var født i Mosesmedens for længst nedrevne, fattige hjem ved Pebermosen. Hendes stamfar hed Vild-Niels og siges at have haft tilhold ude omkring Store Vildmose, forinden han flyttede til Hammer Bakker. Hendes bedstemor var Vild-Else, der boede i det senere Mørk-Kjestens Hus på "Skoven"s ejendom, dengang kaldt Vildhuset.

Det, jeg nu fortæller, skete, før jeg blev født: Vild-Stine og hendes mand Poul Madsen blev sat i fængsel efter en dom for brandstiftelse på en gård. De to havde et spædbarn, som var med dem i fængsel - og døde der. Forældrene bar det døde barn i en lille kiste den lange vej til Hammer Kirke, hvor det blev begravet. Mange år senere indrømmede en mand kort tid, før han døde, at det var ham - og ikke Vild-Stine og hendes mand - der havde sat ild til gården. Vild-Stine døde engang i 1940'erne.

Drømmer sig tilbage til årene i Søhuset

- Det sker endnu, at jeg drømmer om årene i Hammer Bakker, fortsætter Krista Dahl, og i drømmen er alting i Søhuset som dengang: Stuen med stengulv, der blev skuret en gang om ugen og derefter bestrøet med rent sand, lange, hvide gardiner for vinduerne, hvilket var et særsyn dengang i hvert fald hos fattigfolk. Under vinduerne stod en foldebænk, som også kunne bruges som gæsteseng. Ved endevæggen stod en puf og i hjørnet en stor, rund kakkelovn. I huset var også en kommode og en stor dobbeltseng, hvorover der hang et bryllupsbillede af mine forældre. Ved siden af havde jeg min seng. Der var også en servante. Den var nærmest en helldigdom, for i den gemte mor sine stile og bøger fra sin tid som elev på Try Højskole. Pengene til opholdet havde hun tjent som ung pige i huset hos forstanderparret, Meta og Frode Fogt. Mor fortalte ofte om højskoletiden, men bøgerne måtte jeg først se, når jeg blev ældre. Jeg fik dem aldrig at se.

- Til Søhuset hørte 20 tønder land, fortsætter Krista. De gav et meget ringe udbytte, så for at få indtægter sled mor og far på omegnens gårde i kartoflerne, roerne og tørvemosen. Far var ekspert i at bruge en le, mens mor med rappe hænder bandt

op. Hun gik også ud som koge- og vaskekone, cyklede ofte meget langt, således en gang imellem til Nørresundby for at stå i et vaskehus en hel dag. Når hun endelig kom hjem, havde hun tjent en formue på to kroner. Mor var den ældste af en søskendeflok på 19, jeg gentager: 19 børn. Måske er det forklaringen på, at jeg blev enebarn.

Mor og Far havde aldrig mange penge at gøre godt med. Om sommeren plukkede vi bær i Branth's Plantage. Der skulle søges om tilladelse til plukningen hos plantøren. Kortet gav ikke blot en ret. Det gav også pligt til at vise de folk væk, som ikke havde et kort. Bærrene blev solgt, og de gav lidt penge til daglige fornødenheder. Jeg var med til at plukke, og jeg husker, at jeg i 1932, da jeg var 10 år, tjente 50 kroner ved bærplukning. Det var en hel formue, og den løn var jeg meget stolt af.

Farmor havde et meget hårdt liv

-Alt i Søhuset foregik på farmor Maries præmisser. Hun kunne ofte være hård og streng, og jeg havde stor respekt for hende. Efterhånden som jeg fik indsigt i livets vilkår, forstod jeg, at hun havde haft det hårdt. Hun havde født 11 børn, hvoraf de første seks døde. Hun har selv fortalt mig, at da hun ventede det syvende barn, var hun meget bange for også at miste det. Hun gik op i skoven, hvor hun lå på sine knæ og råbte til Gud om at lade hende beholde sit ufødte barn. Hendes bøn må være bleven hørt, for hun fødte snart en lille dreng, som nåede at blive voksen og stifte familie. Alligevel kom hun også til at følge ham til graven. Da var hun en gammel kone. Kun fire af hendes 11 børn overlevede deres mor, så der er ingen tvivl om, at hun havde haft mange svære dage og et hårdt og strengt liv.

- Min mor har fortalt, at hun arvede meget tøj og sengelinned til mig fra sine mange søskende, fortsætter Krista. Min vugge kunne redes som en prinsesses. Når det hændte, at farmor skulle passe mig, skiftede hun det fine sengelinned ud med sækkelærred. Der var, som hun sagde, ingen nytte til med alt det fine skidt! Sådan var hendes indstilling. Det skal dog siges, at sækkelærredet var både pænt og rent.

Selskabelighed og hjemmelig hygge

Ugens lyspunkt var, når brødkusken kom i sin hestevogn. Han blev altid inviteret indenfor til en kop kaffe, og så gav han brød dertil. Der var ofte mange gæster hos mor og far, så der blev altid købt rigeligt med kager, når brødkusken var på besøg. To kager fra dagen i forvejen kostede den nette sum af fem øre.

Var sommeren en dejlig tid i bakkerne - og det var den - så kunne det om vinteren være hårdt at bo så dybt inde i skoven. Ofte var alt frosset. Brønden lå et godt stykke fra vort hus, så vand blev båret hjem ved hjælp af spand på et åg over nakken. Når "tjålen", som vi kaldte brønden, var frosset til, så samlede vi frisk sne, som vi tøede op og brugte til rengøring, madlavning og drikkevand.

I de lange, mørke vinteraftener skete der ikke så meget, men der var altid hyggeligt i det lille hjem, når der var varme i stuen. Ofte læste mor en historie højt, og vi sang mange salmer, fædrelandssange og gamle folkeviser.

I Brødland i Hammer Bakker boede Per og Lars Ejlersen. De havde en husholderske, Mathilde, og hun havde en radio. Det var den rene luksus. Når der var hørespil, gik vi gerne strækningen til Brødland, også selv om der var snestorm, og himmel og jord stod i ét. Far gik foran med en flagermuslygte. Så kom mor og jeg bagefter, og vi trådte i de fodspor, far havde lavet til os. Når vi kom hen til Mathildes radio, ku' den store forestilling begynde. Der var bare det, at der ingen højttalere var til Mathildes radio, kun ét sæt høretelefoner, som de voksne skiftedes til at benytte. Jeg var kun barn, og jeg fik ikke lov til at bruge dem. Alligevel syntes jeg, det var meget spændende. Som tiden gik, investerede Mathilde i en højttaler, men den måtte hverken ses eller røres og blev dækket til med et sort klæde.

En uhyggelig historie

Hvad Krista Dahls fortælleevne allerede har afsløret, har hun et utal af historier i sit hoved. Nogle af dem er hyggelige, andre uhyggelige. Vi plukker én af sidstnævnte. Den er fra årene, da hun boede i

Søhuset i bakkerne:

- Min far havde en bror, der boede i Vodskov. Engang da min farmor ville besøge ham, skulle jeg gå derned fra Vodskov Skole og følges med hende hjem. Det var mørkt, da vi begav os på hjemturen. Da vi gik midt i bakkerne i den kolde vinteraften, tudede en ræv, og det lød uhyggeligt. Vi kom til et tomt hus, hvor der før havde boet en mand, der blev kaldt Pægelsmej - en pægelsmand havde altid en pægel øl. Navnet kom af, at der havde været en smugkro på stedet. Her kunne vejfarende få slukket tørsten. Bedstemor fortalte, at Pægelsmejen havde en søn, der var "lidt til en side". En aften, da forældrene skulle i byen, sagde sønnen: "I morgen klokken syv er jeg død". Da forældrene kom hjem, fandt de sønnen ude i laden. Han havde hængt sig. Som vi gik der, og jeg hørte bedstemors frygtindgydende historie, bredte uhyggen sig, og jeg listede min hånd ind i bedstemors. Den følte på trods af hendes næsepudseri, ganske tryk den aften.

Katastrofen oktober 1931

Da Søhuset i Hammer Bakker brændte, skal vi naturligvis også høre Krista Dahls beretning herom. Dengang var Krista ni år.

- Ja, det var frygteligt. Den 15. oktober 1931 brændte den gamle rønne, der alligevel var mit kære hjem. Alt blev flammernes bytte, for mor, far og jeg var ikke hjemme, da branden opstod. Jeg var med mine forældre i Nørresundby, hvor far skulle levere et par grise på slagteriet. Da vi kom hjem, var der kun gløder og aske tilbage af det fattige, men kærlige hjem. Jeg fik aldrig brugt det flotte sæt undertøj - en undertrøje og et par bukser - jeg havde fået lov at købe for penge tjent ved bærplukning i Branths Plantage. Jeg fik heller aldrig set min mors højskoleminder. Alt hvad der var i huset brændte. Efter denne ulykkelige hændelse boede vi hos familie og venner den følgende vinter. Det blev aldrig opklaret, hvordan branden var opstået.

Turen til København

- Da det blev forår 1932, sagde far: Nu skal vi til København, fortsætter Krista. Mor havde en søster, der var gift med en muremester. De havde en villa med seks lejligheder i Kongens Lyngby. For at få

penge til rejsen måtte far sælge vores dejlige hest, Filip. Prisen var 200 kroner. Det gjorde mig ondt, men jeg var klar over, at fars beslutning var nødvendig. Vi sejlede fra Aalborg til København med den gamle københavnerbåd Aalborghus - på tredje klasse. For mig vil denne rejse altid stå som noget eventyrligt. Om jeg så i dag blev tilbudt en rejse til USA, vil den ikke stå mål med denne min første rejse. Min moster og onkel havde tre piger og en dreng, og mor, der var dygtig til at sy, fik sin lyst styret ved at sy både til mig og mine kusiner. Vi var der i tre uger. Det var livet, når det var bedst, især når man var 10 år og kom fra Hammer Bakker.

Tilværelsen i Gammel Vodskov

Så fandt vi i Vodskov en vaklende rønne
Med klinede vægge og vinduer små.
Den lå gemt bag bitte små huse så kønne,
den dejligste plet man i verden kan få.

Krista Dahl

- Den dejlige plet lå i Gammel Vodskov - Vodskov Byvej 21 - og den købte mine forældre for siger og skriver 300 kroner. Vi flyttede fra Søhusevej i bak-

kerne med vore få beskedne ejendele. Kusk-Anton var flyttemand. Han havde et par brogede heste, der trak det lille flyttelæs. Jeg husker, at jeg gik bag efter vognen med en blå mælkespand fyldt med sødmælk, min yndlingsdrik. I dag er tomten efter vort hus i bakkerne for længst groet til med buske, træer og ukrudt.

I Gammel Vodskov kom vi til at bo skråt over for en familie, der havde to døtre, der var tvillinger. Den ene af pigerne hed Laura, den anden Signe. Laura arbejdede på Den Røde Gård i Vodskov, Signe var kokkepige på Fredhjem i Vodskov. Laura blev i mange år efter hændelsen, som jeg nu skal fortælle om, kaldt "Damen, der hvisker". Hun kunne nemlig ikke tale rigtigt, kun hviske, og jeg husker tydeligt hvorfor: En dag bemærkede hun, at vort hus var fyldt med røg. Hun troede, der var ild i huset og løb over til os. Her oplevede hun, at røgen var endnu mere omfattende, end hun havde ventet. Hun fik et chok, og siden den dag kunne hun ikke tale normalt, kun hviske. Heldigvis var der ikke ild i huset, men den dramatiske hændelse var ulykkelig for den stakkels unge pige.

Mor og jeg uden for den vaklende rønne. Foto bragt i Barn af Vendsyssel XII i 1999.

Fra 1932 har Krista Dahl et andet minde, der heller aldrig går i glemmebogen:

- Efter branden i bakkerne og købet af huset i Gammel Vodskov oplevede vi for alvor fattigdom. Den havde vi adskillige gange haft tæt inde på livet, men aldrig som nu, for der var krise i Danmark med fallitter og stor arbejdsløshed, ja, i hele verden efter det store økonomiske sammenbrud i USA i 1929.

Far ville ikke fornede sig til at søge sognerådet om hjælp. Fattighjælp betød, at man mistede sine borgerlige rettigheder. Det medførte, at man ikke havde stemmeret ved valgene, og det ville krænke hans ære. Efter mange tunge overvejelser valgte han dog at bide sin stolthed i sig og ty til noget, der blev kaldt hjælpeekassen. Far gik ned til sognerådsformanden, der boede i Langholt, og han meddelte, at han ville forelægge en ansøgning for sognerådet. Så kunne vi komme igen.

Jeg var med mor for at hente det første bidrag. Da vi ankom til gården, hvor sognerådsformanden boede, fik vi besked på at vente i folkestuen. Det varede en rum tid, før nogen viste sig, og da det endelig skete, blev mor allernådigst bevilget ni kroner om ugen. Jeg husker, at jeg syntes, det var synd for mor, at hun skulle stå der og føle sig taknemmelig. Jeg er sikker på, at jeg trods min unge alder i dette øjeblik fandt mit politiske ståsted.

Efter nogen tid fik far arbejde som murerarbejdsmand. Det var på missionshuset, der dengang blev bygget i Vodskov. Lønnen var 40 øre i timen, og der blev glæde i det lille hjem.

I Vodskov Skole

- Der var kun én lærer og én lærerinde på skolen, men undervisningen var udmærket. Dengang lærte vi at stave, før vi lærte at læse. Hver dag startede med morgensang. Derefter bad vi Fadervor, og så sang vi igen et lille vers, før vi begyndte på undervisningen. Bibelhistorie var et meget yndet fag hos de fleste elever, og min lærerinde frøken Hjortnæs, var utrolig dygtig til at fortælle om Abraham, Isak, Jakob og mange flere. Jeg ku' også godt lide bibelhistorie. Og så var dansk, læsning, skrivning og historie i øvrigt mine yndlingsfag.

14 år gammel, altså i 1936, kom Krista Dahl ud at tjene i landbruget. Lønnen var otte kroner om måneden. Hendes næste plads var hos hendes tidligere lærerinde, frk. Hjortnæs, og i de følgende år havde hun huslige pladser hos lærer Marius Jeppesen, Vodskov, og i et par andre hjem i lokalområdet.

Derefter var hun ansat på kostskolen på forsorgscentret, hvor lønnen var 50 kroner i måneden.

Familieliv

Krista havde ikke svært ved at finde den unge mand, hun skulle leve sammen med. Det var genboens søn, Christian Dahl Jensen, der boede Vodskov Byvej 22. De blev gift i Vodskov Kirke ved pastor Kjær 2. januar 1942 og rykkede ind i en lejlighed i det hus på Vodskovvej, der lå, hvor nu dagligvareforretningen Netto er opført. I en del af huset var der cykelforretning.

Christian Dahl Jensen var i sine yngre dage karl på gården Tveden i Langholt. I mange år under Anden Verdenskrig arbejdede han i tørvegrave i Sulsted og ved Grindsted, og Krista husker, det var et knokkelarbejde ofte fra fire morgen til sent aften.

- Det var altid en meget træt mand, jeg fik hjem, for Dahl var en slider og kendt som en stabil og arbejdsom mand. Dahl og jeg havde et godt og kærligt ægteskab og et trygt familieliv, fortæller Krista. Hun kaldte ikke sin mand Christian, men altid Dahl.

- Ingen ved, hvem du taler om, hvis du siger Chistian, men siger du Dahl, så er der endnu mange, der husker ham.

- Efter krigen blev det efterhånden småt med brug af tørv. Så blev Dahl vejformand, først ved Horsens-Hammer Kommune og efter kommunesammenlægningen i 1970 ved Aalborg Kommune. Han var vejformand i alt i 25 år. Da han blev pensionist, arbejdede han i 20 år som gårdmand i Super Brugsen i Vodskov. Han stoppede her, da han var 85 år.

Krista Dahl har boet i Vodskov i alle sine dage, længst tid på Skippersmindevej, hvor hun og

Kristian købte en grund og lod opføre et lille hus, og her kom det sidste af fem børn, en pige, til verden. Børnene bor i dag forholdsvis tæt på hende: i Nørager, Aalborg, Nørresundby, Hjallerup og Sæby, og de er flinke til at besøge hende. Det er børnebørnene og oldebørnene også. Krista, der er kendt for rige evner til at skrive sange, havde netop produceret to sange til to oldebørns konfirmationer, da Årbogen aflagde hende besøg i foråret. Kristas første sang blev skrevet til hendes mors og fars sølvbryllup i 1945. Ovennævnte vers er fra denne sang.

Hun oplevede at holde diamantbryllup med Dahl i januar 2002, to et halvt år før han døde 14. august 2004.

Arbejde, uddannelse m.m.

Krista havde i sine aktive år forskellige arbejdspladser i Vodskov. I fire år var hun på forsorgshjemmet, i 14 år rengøringsassistent på Vodskov Skole og i ikke færre end 17 år på Attruphøj. Sidstnævnte sted oplevede hun som sin bedste arbejdsplads.

Til historien om Krista Dahl hører også hendes stadig store videbegærlighed og mange interesser. Da hun var 64 år, begyndte hun som elev på VUC (Voksen Uddannelses Centret) i Aalborg. Syv år tog hun uddannelser i filosofi, religion og historie. Sammen med mange andre aktive Vodskov-borgere spillede hun i sin tid revy i Vodskov, var i 10 år formand for centerrådet på Liselund, er stadig medlem af højskoleudvalget og kostrådet, begge på Liselund.

Og endelig har Krista Dahl sammen med tre andre Liselund-beboere Lis Gravlev, Grethe Larsen og Ella Holmgaard længe haft en kortklub. De fire mødtes en gang om ugen og spillede kort. Den ældste af de fire, 102 årige Lis Gravlev, døde i sommer.

Forår 1996

Krista Dahls har evnen til at skrive en lejlighedssang med indhold. Et eksempel herpå er sangen:

Forår 1996, hentet fra:

Liselund. Sangbog med Krista Dahl sange.

Mel.: Jeg er født på Jyllands sletter...

Is der knuger, sne der tynger,
ej forhindrer, at vi synger.
Forårstiden sagte kommer,
og bebuder snarlig sommer.

Vintergæk og martsviolen
længes efter forårssolen,
og erantis, som er dronning,
står og gemmer på sin honning.

Solen giver røde kinder,
og det vækker søde minder,
forårs klare børnestemmer,
vi i vor erindring gemmer.

Bøgeskov og anemoner
giver sindet glade toner,
skønt vi nyder det, så er det,
med en uro i vort hjerte.

For den jord, der blev os givet,
har vi svigtet her i livet,
thi vi har i "skøn" forening,
virket til dens forurening!

Hvis naturen den skal bære,
må vi nænsom mod den være,
så at vi kan mærke duften,
når der forår er i luften!

Der er ingen tid at spille,
men det gælder om: At ville!
Vi må i naturens orden,
vise kærlighed til jorden!

Krista Dahl.

Om billedet fra Gammel Vodskov

Vodskov Byvej nr. 21 som Krista Dahl flyttede til i 1932, samme år som billedet er malet. Det gule hus er "Bedstefars hus".

I forrige årbog bragte vi ovenstående billede fra Gammel Vodskov og efterlyste oplysninger om kunstneren.

Fra Ketty Johansson, leder af Sundby Samlingerne, har vi modtaget følgende:

"Kunstneren er Harald Kjeldsen 1896-1969. Han er en af de kendte Aalborgmalere, der udstillede overalt i Nordjylland. Han var medlem af flere kunstnersammenslutninger f. eks. Nordjyderne og Fluesvampen sammen med bl.a. Carlo Wognsen. Harald Kjeldsen boede i en lang årrække på Hjørringvej tæt ved Nr. Uttrup Kirke.

Der hænger en større samling af hans værker på Nørresundby gymnasium. I Sundby Samlingerne har vi en god samling af hans værker, ligesom han er repræsenteret både i Nr. Uttrup Kirke og i Lindholm Kirke, begge steder med værker, som er deponeret af Sundby Samlingerne.

Harald Kjeldsen var uddannet violinist og musiklærer og fungerede som kantor i forskellige kirker og var i øvrigt en skattet musikpædagog.

Harald Kjeldsen har malet mange motiver i Hammer Bakker, bl.a. et helt vidunderligt billede af Pebermosen, som nu er ophængt på Nørresundby gymnasium."

Vodskov Byvej nr. 21 anno 2009
Foto: Arne Riis 2009

Gårdmalere i Horsens-Hammer sogne

Af Niels Bendsen, projektleder,
Danske Gårdmalere – Nordjylland.

Gårdmalere har gennem de seneste 200 år rejst gennem hele landet og "affotograferet" landbrugets bygninger. I begyndelsen var det hovedsagelig herregårde og slotte, som blev forevigt, men sidst i 1800-tallet fik den almindelige bonde i kraft af blandt andet gode priser på landbrugsprodukterne råd til også at lade sin stolthed "gården" male. Maleriet eller tegningen fik hæderspladsen i den fine stue og man kan sige, at kunsten for første gang var kommet ud til almuen. Det var i første omgang de større gårde som blev malet, men efterhånden, som dette marked var blevet mættet, kom også husmandssteder og landarbejderboliger på lærredet til glæde for ejeren og hans familie. Mange lod gården male i flere ens kopier, så børnene kunne få et minde med fra "hjemmet", når de flyttede hjemmefra.

At male en enkelt gård gør ikke nødvendigvis en maler til gårdmaler. Gårdmalere kendes blandt andet på, at de havde det som hovederhverv eller som et vigtigt bierhverv at male gårde og huse. Nogle gårdmalere havde hele landet som virkefelt, mens andre holdt sig til de mere lokale områder. Gårdmaleriet kendetegnes ved, at det er gården, som er i centrum og at baggrunden oftest er gengivet helt neutral uden anden bebyggelse eller genkendeligt landskab.

Skrammel og henstillede redskaber pyntede lige så lidt som en fyldt møddingsplads på maleriet, der skulle have hæderspladsen i stuen. Så derfor ryddede gårdmaleren op på sit billede. Og hvis gården ikke var helt nykalket, blev det gjort, huller i taget blev lappet og havegangene blev fint kantede til blomsterbedene. Man skulle jo kunne være stolt af sin gård.

Det hedder sig, at man for en snaps kunne lokke gårdmaleren til at tilføje en ekstra skorsten på stuehuset eller husmoderen kunne få et springvand i haven, hvilket dog ikke har nogen bund i virkeligheden. Det forholder sig givet vis sådan, at hvis man lod tilføje en

ekstra skorsten ville man blive til grin hos naboerne, der ville anse en for at være pralende og "finere", hvilket man selvfølgelig ikke ville udsætte sig selv for.

Tre malere fra Vendsyssel har især været aktive i Horsens-Hammer sogne. Det drejer sig om **Jens Svend Christian Petersen** og **David Guldberg** begge fra Biersted og **Peter Johannes Pedersen** fra Ulsted.

Jens Svend Christian Petersen, også kaldet "Bierstedmaleren", blev født i 1857 og han begyndte at male omkring 1880 og fortsatte med det til sin død i 1927. Jens Petersens arbejdsområde strakte sig til hele Vendsyssel, Han Herred og hele Himmerland. I begyndelsen af 1890'erne var han flere gange i Hadsund. Her boede han ofte på den samme gård, hvor han fik "den fine stue" stillet til sin rådighed som arbejdsværelse. Her færdigmalede han sine billeder og med medbragt rammetræ og glas kunne han levere indrammede billeder til sine kunder, klar til at hænge på væggen. Jens Petersen malede med gouachefarver, det vil sige en dækkende, vandopløselig maling.

David Guldberg blev født i 1899. Han begyndte at male omkring 1920 og var aktiv til sidst i 1960'erne. Han fik dog stadig til sin død i 1982 henvendelser om at male for folk, især de som tidligere havde købt billeder af ham. Guldberg havde hele Vendsyssel og det meste af Himmerland, Han Herred og Thy som arbejdsområde. Guldberg arbejdede altid på bestilling og de af hans skitsebøger, som er bevaret, rummer i hundredevis af skitser.

Guldbergs tidligste billeder er malet i farver, men han gik hurtigt over til at lave sort-hvide tuschtegninger, for igen i de sidste år at vende tilbage til farvebillederne, denne gang i en blanding i tusch, akvarel og farvekridt.

Peter Johannes Pedersen, også kaldet "Skryds-Peter" efter gården Skrydsholt ved Dronninglund blev født i 1891. Han begyndte at male omkring 1910 og fortsatte til sin død i 1963. Dog var produktionen de sidste år ikke stor. Pedersen malede sine billeder efter skitser. De fleste af hans skitsebøger findes stadig og er en god kilde til kortlægning af malerens vej gen-

nem Vendsyssel. Hans billeder findes også flere steder i Himmerland og Han Herred, hvor han ofte malede efter fotografiske forlæg. I begyndelsen var billederne udført med gouachefarver men i løbet af 1930'erne gik han over til at lave tuschtegninger, for så igen i slutningen af sin karriere at vende tilbage til farverne, nu ofte med oliemaling på lærred.

Gårdmalerierne rummer mange kulturhistoriske oplysninger, som det er værd at passe på for eftertiden. Desværre ender mange billeder i genbrugsbutikker uden oplysninger om, hvorfra de stammer, eller de slutter deres "liv" i forbrændingsovnen, efter i mange år har prydet væggen i den pæne stue på gården. Derfor passer de lokalhistoriske arkiver og museer gerne på gårbilleder, som ikke længere kan finde plads på en væg.

Artiklens illustrationer stammer alle fra Horsens-Hammer Hjemstavnsforenings samling.

Langholt Hovedgård.

P.J. Pedersen malede og tegnede Langholt Hovedgård i flere omgange med få variationer i bygningernes udformning. Forskellene er nok rigtige i forhold til virkeligheden, da gården jo har ændret sig i takt med bedriftens behov for udvidelser. Billederne er sikkert givet til de faste medarbejdere enten som julegave eller ved fratrædelse som erindring om tiden på gården.

Langholt Hovedgård

Folstedgaard.

"Folstedgaard" ved Langholt malet af P.J. Pedersen i 1916.

Folstedgaard

Nygaard.

"Bierstedmaleren" malede i 1902 gården "Nygaard" ved Vodskov i mindst to ens eksemplarer.

Nygaard

Rærup Brugs

Rærup Brugs.

Rærup Brugs malet i 1919 af P.J. Pedersen. At fjorden i baggrunden er trukket lidt tættere på end den i virkeligheden er, et af de tricks gårdmaleren benytter sig af, hvis det kan fremme forståelsen af motivet.

Stokbro.

”Stokbro” tegnet af M.C. Sørensen i 1933. Navnet ”Stokbro” omfatter flere ejendomme mellem Vodskov og Bouet, hvorfor det ikke umiddelbart er at udpege hvilken eksakt ejendom det drejer sig om. Mads Christian Sørensen fra Randers var en af de malere, der kom rundt i hele landet og som også har besøgt Horsens-Hammer. Der findes ganske sikkert stadig væk mange flere af hans fine tegninger på egnen.

Stokbrohede.

”Stokbrohede” er malet af David Guldborg i 1956. Som det er tilfældet med M.C. Sørensens tegning af ”Stokbro”, er navnet en stedsbetegnelse for lokaliteten.

Stokbrohede

Stokbro

Kirkeindvielsen i Vodskov

I juni 2009 havde Vodskov Kirke 100-års fødselsdag. Det blev omtalt i dagspressen, og det gjorde indvielsen af kirken i 1909 også:

Vodskov kirke juni 2009. SDL foto.

Smukkere eller mere stilfuld landsbykirke findes næppe i landet. Få kirker tegner sig heller på mere pragtfuld baggrund end det landskab - fuldkommen nordjysk i sin art - Vodskov Kirke er bygget i. Fin og hvid hæver den sig mod de mørke, lysgrøntspraglede Hammer Bakker, og kommer man den nærmere eller helt i dens indre, får man følelsen af, at her er intet sparet for at nå fuldkommenheden så nær muligt. Hvidt i hvidt er grundtonen både ude og inde, og linjerne er rene og smukke.

Det er nu snart længe siden, grundstenen lagdes til Vodskov Kirke. Initiativet til dens rejsning skyldtes Hr. Sagfører Olesen, der også, fra regnet de 25.000 kr., staten har tilskudt, har afholdt alle bygningsomkostningerne. Og det er ikke lidt. Spørger man Hr. Olesen, om den hele sum, er han ikke til at slå et tal af, men træffer man folk, som har haft med kirkens bygning at gøre og er inde i sagerne, nævnes der en sum, som er meget nær ved de 100.000 kr. Kirken selv synes at sige det samme. Så meget galt er der næppe i denne formodning.

I går blev den nye kirke indviet. Og det skete med fuld honnør. Ikke mindre end tre ministre var til stede, nemlig d' hrr. Kultusminister Enevold Sørensen, Finansminister Brun og Trafikminister Jensen-Sønderup, der mødte i egenskab af kredsens folketingsmand – men i uniform. Hr. Enevold Sørensen var også i uniform, det var Hr. Brun derimod ikke. Endvidere var mødt Departementschef Damkier fra Kultusministeriet og Stiftamtmand Ørholm samt alle herredets præster med Biskop Møller og Provst Bøggild i spidsen.

Ved ettiden fyldtes kirken af en forsamling på mellem 300 og 400 mennesker, folk fra egnen og et stort kontingent fra Nørresundby By, deriblandt Borgmester Andersen (i uniform). Endelig var de

håndværksmestre, som har bygget kirken, mødt. Det var Tømrermestrene Mørch og Færch, Aalborg, Muremester Cordes, Aalborg, og Brandinspektør Jensen, Nørresundby.

Biskop Møller foretog indvielsen af kirken og nedbad Herrens velsignelse over den og dens menighed. Biskoppen gik i sin prædiken ud fra ordet: Ved ham og af ham er alle ting. Dette smukke hus var ikke rejst ved menneskelige hænder alene, men ved Herrens hjælp, og det skulle da også blive hans hus, hvor hans menighed kunne samles og tilbede ham netop i troen på, at ved ham og af ham er alle ting.

Derefter prædikede Pastor Jensen, Horsens - under hvis pastorat kirken kommer til at høre – over dagens tekst, Jesu ord til Nikodemus: ” Uden et menneske fødes på ny, skal han ikke komme ind i Guds rige. ” Den gerning, som skulle øves i dette hus, skulle være ved de to ting: dåben og korset. Derfor var kirken bygget i korsform og døbefonden anbragt midt i ”korset”.

I en bøn fandt Pastor Jensen senere lejlighed til at bede for, at kongens kårne mænd måtte få held til at løfte den store forsvarssag på en sådan måde, at fædrelandet kunne bevares.

Til sidst bragte pastoren en tak til alle, som havde bidraget til, at den smukke kirke var rejst. Til regering og rigsdag, til kredsens folketingsmand, til beboerne, som havde skabt en fond til kirkens vedligeholdelse, til håndværkerne, men en særlig tak til Sagfører Olesen for hans store ofre både af penge, tid og arbejde.

En tak til de tilstedeværende ministre og embedsmænd, som ved deres nærværelse havde gjort dagen til en festdag sammen med alle de øvrige mødte. Gid nu alle måtte gå herfra med følelsen af, at Herren selv havde været til stede.

Pastor Lange fra Brovst spillede på orgelet, og et velvilligt sammensat kor ledede salmesangen.

Kirkens altertavle er endnu ikke ganske færdig, men dog vidt nok til, at man kan se både dens skønhed og ejendommelighed. Den er udført i billedskærerarbejde: ene bølgeblade og kornaks, og vil nu blive forgyldt. Midt i den sidder en sort plade med bibelsk inskription.

Tilbage står endnu dekorationen af buen bag alteret. Den skal udføres al fresco af selve Hr. Joachim Skovgaard. *)

Dagen i går blev en stor dag både for Hr. Sagfører Olesen og for den menighed, som nu skal benytte den nye kirke. Højt ligger den og lokker med sine hvide farver opmærksomheden til sig på lang afstand, navnlig når man ser den sønder fra på baggrund af de mørke gran- og bøgebevoksede hedebacker.

Artiklen blev bragt i Aalborg Stiftstidende den 7. juni 1909 – signeret "Pencil".

*) Freskomaleriet blev udført af Rud. Petersen sammen med Larsen Stevns. Se næste artikel. Red.

Et mesterligt freskomaleri i Vodskov Kirke

Af B.J. Mørch-Hansen 1910.

I "Berlingske Tidende" skriver B.J. Mørch-Hansen:

Den i fjor indviede kirke i Vodskov ved Nørresundby indtager som bekendt en fremragende plads blandt Danmarks nye landsbykirker.

I tilslutning til rammende bemærkninger om vor tids i reglen fattige og tarvelige kirkebyggeri på landet, skrev provst R. Bøgild i "Berlingske Tidende" juli 1909 om Vodskov kirke:

Det er derfor vel værd at lægge mærke til, når der for en gangs skyld bliver bygget en kirke på den måde, vore fædre byggede deres kirker i "Middelalderen."

Dengang provsten skrev sin varme og forstående artikel, manglede endnu det af kirkens fantasirige arkitekt J. Klint planlagte freskomaleri på apsis-hvælvingen. Sagfører A. Olesen af Nørresundby, hvis rundhændede gavmildhed og store interesse det skyldes, at man kunne bygge således, som provst Bøgilds ovenfor citerede ord udsiger, havde dog til sagt også at ville bekoste dette arbejde, og maleren Rud. Petersen var anmodet om at male det.

Udførelsen fandt sted i eftersommeren, og resultatet er blevet et værk af stor skønhed og sjælden art. Vodskov kirkes ydre har blandt sagkyndige været meget omdiskuteret og har fremkaldt en ret skarp kritik i Akademisk Arkitektforenings blad "Architekten"... Den skal dog ikke bedømmes efter tegninger, men ses i sin virkelighed og i sin skønne beliggenhed på skråningen af de maleriske Hammer Bakker. Kirkens romantiske, udvendigt søjleprydede kor vil næppe nogen, der har forståelse af arkitektur, nægte sin beundring, og det samme gælder kirkens indre.

Men det er freskomaleriet i korets apsis-hvælving, der særligt skal omtales.

Kompositionen skyldes som sagt maleren Rud. Petersen, som til fortrinlig medhjælp ved udførelsen har haft maleren Niels Larsen Stevns.

Ved et besøg på egnen i efteråret, havde jeg lejlighed til at se, hvor støt og samvittighedsfuldt de to kunstnere arbejdede sammen, og hvor godt de mestrede den vanskelige freskotechnik. Begge malere har da også deltaget i Joachim Skovgaards store værk i Viborg Domkirke, Larsen Stevns i en længere årrække, og medbragte derfor de bedste forudsætninger. Som bekendt males der på den våde puds, som ofte må fornyes og gøres om igen. Her havde man en udmærket støtte i den gamle håndværker Thomas Larsen, hvis trofaste tålmod og dygtighed aldrig svigtede.

Emnet er: Den hellige Christophorus. Gennem den oprørte strøms krappe småbølger – man mindes uvilkårligt den nære stride Limfjord, som giver egnen sit præg – vandrer den varmlødige Christophorus bøjet under det lyse, strålende Kristusbarns underfulde vægt. En engel i hvide klæder svæver i hver side.

Den dybe mørkeblå himmel – hvis mosaikagtige behandling er så godt gjort – afsluttes foroven ved et dekorativt fuglemotiv i lette skyer. Billedets farvevirkning i den ellers hvide kirke er af stor skønhed

og minder mig uvilkårlig om indtryk, modtaget i Ravennas herlige gamle kirker. En pragtfuld glorie, udført af gyldne stukfacetter, omstråler Kristusbarnets hoved, og to mindre lignende englenes. Disse sidste er det lykkedes at få til at svæve let og roligt. En vanskelig sag på den halvrunde kuppelhvælving og resultatet af mange model- og tegneforsøg. Men hvorledes beskrive farvernes rige spil og guldets glimt. Kristusbarnets smilende blå øjne og smaragdgrønne trøje står smukt mod Christophorus' røde, tunge kappe.

Rud. Petersens billede skal ses i det rum, hvortil det over alterets gyldne vinrankehæk passer så fortrinlig. Kunstneren har i disse dage en fornøjelig udstilling hos Winkel & Magnussen, hvor man kan glæde sig over hans friske blik på livet og naturen.

Hans dekorative arbejder i Grundtvigs Hus er velkendte og værdsatte, men arbejdet i Vodskov Kirke, udført sammen med Larsen Stevns, forekommer mig at være det smukkeste bevis på hans dekorative evne og kunstneriske følelse.

*

B.J.Mørch-Hansen var en kendt arkitekt. Bl. a. var han arkitekt på den nye Vodskov Skole, som i 1910 blev bygget på nuværende Vodskov Kirkevej.

*Freskomaleriet efter 100 år.
SDL foto.*

Et tilbageblik

Af Aage Th. Larsen

Bragt første gang i september 1976 i "Langholt-Pjece", der blev udgivet af "Borgerforeningen for Horsens og omegn".

Hvorfor er den gamle landsby Horsens netop groet op, hvor den ligger? Navnet "Langholt" stammer fra navngivningen af stationen, da banen i ca. 1900 blev åbnet. Af praktiske grunde kunne navnet Horsens ikke bruges som stationsnavn.

Horsens – horsenæsset – hestenæsset leder tanken hen på fjorden. Og vi er da ved sagens kerne. Den gamle fjordbred findes tydeligt i øst-vestlig retning gennem skolens idrætsplads og spores gennem den gamle præstegårdshave, få meter fra stuehuset. Kirkebakken med den nærmeste skråning har været næs, Stæe Bakke en ø. Hammer Bakker og Hellighøjene i Vester Hassing Bakker ligeledes. Fjorden omkring var en del af stenalderhavet, som benævnes litorinahavet efter det talrigeste dyr i

havet, en strandsnegl kaldet litorina.

Måske var det sådan i ældre stenalder. Med sikkerhed ved vi, at det var tilfældet i yngre stenalder (tiden mellem 3000 og 1500 før Kristi fødsel). Beviserne er de mange fund fra den tid, potteskår og flinteredskaber. De vigtigste fund er gjort ved Dyrslægevej for ca. 40 år siden, ligeledes ved gården "Stokbro". Da Horsens Kirkevej blev bebygget og senere Møllebakken, fandt man skår i skæppevis – ja, endog et pottemagerværksted, der hvor nr. 6 ligger. Hel- og halvfærdige krukker i lagvis. Den mærkeligste ting er måske en lille brændt lerklump med tydelige aftryk af barnefingre. Lad fantasien spille: se for dig, at pottemagerens dreng eller pige har leget på forpladsen, selv lavet en "potte" og fået den med i den primitive ovn. Vi profanerer den som et fnug, men den er dog et pust direkte fra de gamle horsensboere – det er bare 5000 år siden.

Da jeg gravede hul til olietank i 1964, Horsens Kirkevej 9, var der i en dybde af 1,80 meter pælestumper, der tydeligt viste omrids af en hytte. De pæleender, der var i rødderet, havde bevaret deres hårdhed; i sandlaget viste kun en misfarvning deres anbringelse. Jeg fik da lejlighed til at "hilse" på den

Har Horsens set sådan ud i stenalderen?

Anskuelsesbillede fra begyndelsen af 1900-tallet til brug i skoler.

første mand, der havde forelsket sig i grunden. Af veneration har vi anbragt noget af det fundne i en montre i vort vindfang.

Hvorfor ville de gamle bo på dette næs? Jo, fjorden var rig på sild og helt, masser af muslinger og andre skaldyr. Skovene var i rimelig nærhed med deres vildtmængde. Fersk vand væltede ud af kirkebakken (man skal endnu døje med vand i kældre på dette sted).

Og skulle dette glippe, stagede man sig på en træstamme til øen Stae Bakke. Der er rindende vand mere end 80 fod over fjordens nuværende vandspejl. At der var mange skove, viser de stednavne, der ender på -rup (rydning). Tænk på forstavelserne Lyng-, Kinne-, At-. Senere tilkomne navne med endelsen -holt skrives også -holz. Her er en lang række: Lang-, Gravs-, Nød-, Bragen-, (bragne lig bregne). Navne som Kidholm, Tranholm bringer også tanken hen på små rydninger i sumpskoven.

En anden vigtig faktor var sikkerheden. Ret tidligt anlagdes et vardesystem langs fjorden: Stor-vorde (varde), Voerbjerg, Gølbjerg og Sælberget på Øland. Fra disse markante punkter kunne man i tide bringe sig i sikkerhed eller dække sig til. Mod nord dannede sumpene ved Geråen et godt værn. På højdedraget ved Hjallerup Kirke ligger en lang række høje, som gemmer de jordiske rester, af disse folks høvdinger.

Den gode sejlrende i fjorden var velegnet, når man skulle handle med stammen på Sælberget; de kunne nemlig lave den smukke grubekeramik, som også er fundet her. Fjorden var dengang en rigtig fjord med lukning mod vest. I Lim(stens) fjorden kom Guld-Harald, en sønnesøn af Gorm den Gamle på plyndringstogt, men han blev fanget år 870 og hængt (en minde- eller gravhøj ved Nr. Tranders Kirke??)

Den norske konge Harald Hårderåde blev inde-spærret i fjorden af Svend Estridsen, men undslap med mænd og skibe over en tange i Han Herred. Selv så sent som i 1600-tallet, da svenskerne var

vore fjender, måtte vi bygge skanser ved Hals og Nørresundby. Ja, nogle af os husker Hitlers spærreballoner i 1944.

En ejendommelig lokalitet – den lille skov Ørnholt – ubekendt af mange, beliggende syd for gården ”Myhren”, er ganske givet en rest af de gamle skove. Ganske få gamle ege af arten *Quercus Robur*, som ikke har været plantet i umindelige tider, findes her. Vi har træer i Jægerspris Nordskov af samme slags, aldersbestemt til før vor tidsregning.

De gamle bosatte sig ikke som senere bønder efter jordbonitet, men hvor der var tre ting: mad, vand og fred at hente. Men selv, da man begyndte som kornavlere sidst i pottetiden, var det ikke så ilde. Let sandmuld med ler i ikke alt for stor dybde. Godt for græs og træer, men ikke kraftigt nok til det mere krævende, nemlig kornet. De store rydninger har givet mange sandfygninger og dækket meget god muld. Men bevis for stedets givtighed er vel dette, at Valdemar Atterdag i 1300-tallet ejede Hovedgården, og at Helligåndsklosteret fik fat i næsten hele landsbyen. Klosteret krævede megen kornskat, byggede ”laderne”, hvor kornet skulle afleveres efter høst og hentes i skuder eller pr. slæde ved vintertid.

En morsom tanke, hvis vi kunne træffe en mand fra hvert århundrede af disse 5000 år!!

Nej, vi kunne ikke tale sammen. Men måske dele bekymringen om ufred og sygdom. De har været hyttebeboere, vinteren har været hård, navnlig ved de små børn. Man har beviser for, at eskimoerne i Labrador kan holde liv i børn ved at skære et snit i fingerenden på en voksen og lade barnet sutte blodet i sig, når moderen var for udtæret til at give die. Jo, sulten lurede hver dag. Livet har været en strid for at gøre dette længst muligt, og dog blev ikke mange over 40 år.

Det var lidt fakta og fantasi om de gamle horsensboere. Hvorfor nu beskæftige sig med dem? Jo, en kendt vending siger: den, der ikke har en fortid, vil næppe heller have fremtid.

Horsens op mod vor tid

Af Carl Hald

Kildemateriale: Niels Hald

Bragt første gang i september 1976 i "Langtholt-Pjece", der blev udgivet af "Borgerforeningen for Horsens og omegn".

Artiklen bør læses i fortsættelse af Aage Th. Larsens artikel "Et tilbageblik".

Jo, Horsens viste sig at have en fremtid. Det første jæger- og stenalderfolk, som lærer Larsen så interessant beskriver, havde en meget fin næse for beliggenhed, så fin, at Horsens efterhånden blev det største bondesamfund langs Limfjorden. Herom senere.

Som tiden gik for jægerfolket, blev beboerne flere og jagten mindre. Limfjorden trak sig tilbage. Fisk og muslinger var ikke mere lige uden for "døren" i Horsens, og man begyndte som agerdyrkere. De primitive jordhytter blev afløst af lidt større bygninger, hvor der også var plads til husdyr.

Sognet

I mellemtiden havde Horsens, Tranholm og omegn ligesom organiseret sig i en slags mindre enhed. Man var blevet et sogn. Sogn er det ældste ord for landets inddeling. Det kommer af "at søge", og er den geografiske enhed, som søgte de samme fælles faciliteter som gudehov, kvægfold m.m. Gudehovet tog sig af det åndelige, og særlig møllen af det mere materielle. Her var Horsens i en glimrende situation. Gotland var en stor sø, og tidligt fandt man på at lave dæmning, stemmeværk og vandhjul. Dette blev jo opfundet længe før vejrmøllen. I Horsens lå vandmøllen ved den nuværende bæk syd for "Mølbakgård i Smalby.

Denne glemte mølle betingede i århundreder et højt niveau for korndyrkning i Horsens. Men tilbage til beboelsen, som jo var et vigtigt led i vor kulturelle løbebane.

Beboelsen

Omkring år 1400 bestod gårdene i Horsens af de såkaldte "bulhuse", det vil sige huse og gårde med vægge af brede planker ligesom de norske. Dette blev forbudt i 1554, fordi skovene led for meget under hugsten. Før denne tid, dvs. i middelalderen, bestod en bondegård af en samling spredte hytter opført i træ, lerklining, græstørv m.m.

I Horsens begyndte de større gårde at have nogenlunde pæne bindingsværksrollinger (stuehuse) i sidste halvdel af 1500-tallet, og de mindre gårde ca. 100 år senere.

Gårdene blev efterhånden firlængede omkring en firkantet gårdsplads. På denne var der altid et stort træ, tuntræet. Det var en skik fra gammel hedensk tid, hvor man mente, at gårdens henfarne slægter havde bolig i dette træ, som var en helligdom

Som nævnt var Horsens en stor bondelandsby. Hvor mange gårde, boel og huse kan jeg ikke sige helt nøjagtig, men dog omtrent: fra Poul Frosts hus lå gårde på sydsiden af vejen side om side helt til nuværende smedje, hvor der også lå en stor gård. "Karolinelund" er stuehuset til denne. Gårdene lå tæt sammen. En gammel mand fortalte mig som dreng, at gårdene lå så tæt sammen, at hvis en karl og pige var kærester på hver sin gård, og de om dagen var ude i hver sin længe, kunne de række hovedet ud af hver sin lem og kysse hinanden.

Fra Thora Pedersens hus i Smalby og ind mod Horsens lå ni gårde og huse. Af husene kan nævnes "Myrhuset", "Glarhuset" og "Smalbyhus". Hvor præsteboligen ligger nu, lå Jespers gård på 4,5 td. h.k. Den var bolig for kapellanen og hørte under "Hammergård."

Omkring og efter 1800-tallet tog udflytningen fart. Den ene gård efter den anden blev revet ned og flyttet ud på dens jorder. Nogle enkelte eksempler: "Nymark", som lå i Karoline Foldens have på Vestvej, blev flyttet 1800 og "St. Bundgård", som omtales senere, i 1861-63, og Horsens ophørte med at være et udpræget bondesamfund.

Fæstebønder

Før år 1800 var alle gårdene fæstere til en eller anden højere instans. I 1800 købte "Bakkelygård" sig fri af "Aalborg Hospital" som første gård i Horsens. Lad mig lige nævne, at jorden var billig i Horsens dengang. Nulevende Anders Niensens bedstefar købte således det meste af haven samt jorden, hvor Mandrup Jensen bor, for en flaske brændevin. Så sent som i 1854 ejede "Hospitalet" endnu ti gårde i Horsens + "Vesterladen". På samme tid havde "Aalborghus" fem gårde, seks boel og femten huse. Hammer præstegård havde en gård og to boel, Dronninglund hovedgård to gårde og to boel. Endelig havde Langholt hovedgård flere gårde og huse.

Horsens havde foruden gårdene gennem mange år 35 huse, deraf 18 med jord og alle lige store. Den største gård var "St. Bundgård". Den lå syd for Vestvej omtrent ud for "Bakkelygårds" have. Den var på op mod 400 tdr. land. Ved udflytningen blev nogle af dens udmarker til "Petersborg", "Folstedgård" og "Tveden". Den næststørste gård var "Storgård", ikke den nuværende, men den egentlige "Storgård", som lå mellem den nuværende "Storgård" og gården "Gårn". "Skanderborg"-ejendommen blev bygget på denne gårds udmark. Fra "Gårn" og over mod "Bakkelygård" lå otte gårde. Alt dette så sent som omkring år 1800.

Det vil føre for vidt at beskrive, hvor alle de udflyttede gårde og ejendomme lå i det gamle Horsens, men jeg har rede på de fleste.

"De Horsens glibemadammer"

Som nævnt spillede fjorden en stor rolle for Horsens. Så sent som både i 1700- og 1800-tallet havde Horsens det største glibelaug langs fjorden.

De glibemadammer var både berømte og berygtede. De var farlige for enlige mandfolk på vej fra fjorden. Havde de fanget meget, var de farlige (overstadige), og var det småt med ål, var de sure.

Det fik en mand fra Grindsted at føle. Han mødte alle damammerne for hjemadgående ud for

nuværende "Sjældenglad". Han var så letsindig at komme med en bemærkning om de tomme kurve og få ål. Øjeblikkelig faldt damerne over ham og efterlod ham bevidstløs på vejen. En bonde fra Horsens samlede ham senere op og kørte ham til Grindsted – stadig bevidstløs. Dagen efter sagde manden de ord, der mange år fremover kom til at hænge ved glibelaugene: "A will heller møde selve den Lie på wæj, end de Hossens-glieb-tjællinger. (Hellere møde selve fanden på vejen...)"

Varpestederne

Horsens var ret isoleret fra nye strømninger. Med beklagelse må man fastslå, at det med kultur og oplysning var ret småt i Horsens gennem århundredet. Hele Kjær Herred var nærmest u-land. Det skal forstås således, at vi ikke havde nogen hovedvej10 med forbindelse sydpå. Fjordengene helt fra Gåser og vestpå var ufremkommelige meget af året. Kun ved Vodskov var der et vadested mod Nørresundby (dengang Sundholmen). Alle strømninger syd fra som kristendom, reformation m.m. kom til Vendsyssel fra Slesvig over Viborg, Aggersborg, Slettestrand og Hjørring. Herfra sivede det så langsomt ned til os i Horsens. Ja, selv indre mission fik vi i nyere tid nordfra.

Horsens skolevæsen

Horsens byskole før 1902

Horsens fik den første skole i Kjær Herred (altså før Nørresundby), men da var der for længst lærde skoler i Hjørring. Det nøjagtige årstal for denne skole vides ikke, men den første lærer, Mads

Horsens byskole 1902

Sørensen, faldt i slaget ved Nørresundby 18. januar 1644, og det nævnes, at hans datter Else var født i skolehuset. Skolen forfaldt, og ingen ny lærer kom til. I 1690 siger præsten i Hammer (Henrik Stampe), at der ikke findes noget skolehus i sognet. I 1702 tales der dog igen om en skole. Skolen lå forskellige steder i byen, inden den fandt sin nuværende plads.

Lærere i Horsens i nyere tid: Stephan Jørgensen 1810 - 46; Lars Christensen 1846- 68; Laurits P. Hald 1868 - 02; Niels Hald 1902 - 42; Aage Th. Larsen 1942 - 74.

Borgerforening og fællesskab

I min drengetid under første verdenskrig lå Horsens næsten stille. Man havde nok med at drøfte krigen, at få rationeringsmærkerne til at slå til, at få den genstridige karbidlampe til at fungere uden alt for mange eksplosioner, at spille på Børsen, tjene penge og tabe dem igen.

Kort efter krigen fandt min far sammen med flere borgere, og nu var det tid for Horsens til at vågne op. Borgerforeningen blev stiftet i 1923, og der

kom fart over feltet. Ånden fra 1848 svævede lavt over byen. Man løftede i flok. Gadekæret blev oprenset, og et smukt anlæg voksede frem. Vi støbte kantsten hver aften i Mandrup Jensens lade, og der kom fortov i byen og gadelys blev etableret. Selv sognerådet blev inspireret af borgerforeningens dynamik, og vejen fra Horsens til Bajerhuset blev asfalteret som én af de første kommuneveje i Nordjylland.

Der kom sognerødder og bestyrelser fra nystiftede borgerforeninger langvejs fra for at studere miraklet Horsens. Vi borgere løftede hovedet. Det var i sig selv en anbefaling at være fra Horsens.

Så er vi fremme ved nutiden, og her kan borgerforeningens protokol bedst fortælle. Der kunne skrives i dagevis om det gamle Horsens, om livet i byen til hverdag og fest, om byens to ret store smugkroer, om slagsmål, drab og processer – men også om ubrydeligt sammenhold i trange tider – om det kæmpearbejde, som udflyttergenerationerne udførte, om byens og omegnens fire ret store teglværker, hvor alt foregik ved håndkraft osv., men lad det være nok for denne gang. Det har været mig en glæde at fremkomme med disse småglimt.

Nuværende adresser på nogle af de i artiklen nævnte huse og gårde:

- ”Mølbakgaard”: Østerhassingvej 40 ?
 Poul Frosts hus: Vestvej 39
 ”Karolinelund”: Horsensvej 4
 Thora Pedersens hus: Øster Hassingvej 24
 ”Myrhuset”: ?
 ”Glarhuset”: ?
 ”Smalbyhus”: ?
 Præsteboligen / nuværende forpagterbolig: Øster Hassingvej 14
 ”Nymark”: ?
 Karoline Foldens have: Vestvej 19
 ”Bakkelygaard”: Vestvej 32
 Mandrup Jensens hus: Horsensvej 19 c, eller tænkes der på det store røde hus i tilknytning til ”Bakkelygaard”?
 ”Vesterladen” – nedrevet nu elværk: Elsamvej
 ”St. Bundgaard”: ?
 ”Petersborg”: Gravsholtvej 40
 ”Folstedgaard”: Tvedenvej 40
 ”Tveden”: Tvedenvej 45
 ”Storgaard” (ikke den nuværende, men den, som lå mellem nuværende ”Storgaard” og ”Gaarn”): ?
 ”Gaarn”: Horsens Kirkevej 12
 ”Skanderborg”: Graverhusvej 40
 ”Sjældenglad”: Horsensvej 68

Gunnar Jensen og Tage Andersen, Langholt, har været behjælpelig med at finde adresserne.

Hvis nogen kan hjælpe med de resterende adresser (markeret med ?) , vil hjemstavnsforeningen gerne kontaktes. Hvis der er fejl i adresserne, vil vi også gerne have det at vide.

Langholt i 1950'erne

Af Gunnar Vestergård.

Artiklen blev første gang bragt i Langholt-Posten december 2007.

Sidste år holdt Andy Jensen et meget informativt foredrag om Horsens' historie. To temaer var gennemgående, nemlig udvikling og afvikling. Selv om Langholt er vokset i indbyggerantal, så er der sket en stærk afvikling af næringslivet i byen. Det var vi nogle, der kom til at tale om efter foredraget. Jeg kom i den forbindelse til at sige, at da jeg kom hertil engang i forrige århundrede (1952), var der langt flere forretninger og virksomheder. Det fik Verner Smed til at sige: ”Jamen, så jager du lige til at skrive noget om den gang!”. Man kan ikke sige, at jeg jog til at skrive denne artikel, men efter talrige puf fra Verner har jeg taget mig sammen.

Stationen

I 1952 kom jeg som lærer til den dengang 4-klasede Horsens Byskole. Jeg kom til Langholt med Sæbybanen. På perronen stod stationsforstander Helberskov i fuld uniform. På de små stationer langs de mange små privatbaner var man aldrig i tvivl om, at stationsforstanderen indtog en høj position i samfundet. Selve stationsbygningen, der lå i retningen øst-vest, var en tung rødstensbygning at se på. I midten af bygningen var tjenesteboligen. Længst mod øst var der to døre med glasskilte foroven. På det ene stod der RETIRADE og på det andet PISSOIR. Det var sådan set en overflødig annoncering, for lugten alene var nok.

I den vestre ende lå ventesalen, der lignede alle de øvrige ventesale på banestrækningen.

Der var betongulv og faste umagelige grønne træbænke. På væggen hang det obligatoriske vægur, der højlydt slap sekunderne over i evigheden. På den østre væg stod der en stor kakkelovn, der meget sjældent var i brug. På samme væg var billetlugen, der også fungerede som postkontor. (I banens sidste tid var der ingen stationsforstander. Det arbejde blev overdraget til fru Hansen, der var meget serviceminded; alt kunne lade sig gøre, såfremt det var

muligt. Da banen blev nedlagt, flyttede fru Hansen og postvæsenet til Horsensvej 16). Mod vest lå et pakhús med læsserampe både mod skinnerne og ud mod stationspladsen. For enden af perronen stod signalmasten, der skulle vise, når der var fri bane, så toget kunne køre ind på stationen. Samme sted stod der et spil, der blev brugt til at rulle bommene ned, så Horsensvej blev spærret, når der kom tog. Sydøst for banelegemet lå der en træbygning, der fungerede som stald, hvor landmændene kunne levere de dyr, der skulle sendes til slagtning i Nørresundby. Banen havde et direkte spor til slagteriet. Alt, hvad der har med banen at gøre, er nu fjernet. Banen blev nedlagt i 1968.

Pindskæret og Horsensvej

Lige over for stationen lå Langholt Hotel, der nu er lavet til lejligheder. I 50'erne og 60'erne var hotellet kendt i størstedelen af Nordjylland for dets meget store dansearrangementer (baller), der samlede flere hundrede deltagere. Over for hotellet på Pindskæret 6 lå Sørensens cementstøberi, der var leveringsdygtig i alle former for cementvarer. I Pindskæret 3 lå apotekerudsalget, bestyret af Tinus Tranholm. I nr. 5 var der en cykelhandel ejet af T.C. Jensen, der var lidt af en samler, især mønter havde hans store interesse. Han yndede at kalde sig numismatikker, men også oldsager og petroleumslamper var samleemner. Man skulle altid have meget god tid, når man kom i forretningen. I det næste hus havde dyrlæge Bakman praksis. Det næste hus igen (nr. 1) var det første mejeri i Langholt.

På den modsatte side var der som nu en købmandsforretning, og købmanden hed også Albrechtsen.

Købmand Albrechtsens forretning i 1940'erne.

Han var den nuværende købmands (Henrik Albrechtsens) oldefar. Da han døde, var der ikke lige en Albrechtsen til at tage over, så der kom en købmand Risager, der døde i en ret tidlig alder. Det passede med, at Henriks far, Jørgen, kunne drive købmandsnavnet videre. Når vi er ved navnet Albrechtsen, så havde Henriks bedstefar, Hans, en stor og veldrevet vognmandsforretning. Lige før det nu nedlagte frysehus er der en tomt, hvor der den gang lå en barbersalon.

Efter frysehuset går der en vej ind til gården "Østergård", hvor sognefogeden Mandrup Jensen boede. På modsat side i nr. 18 holdt Post-Knud til. Han havde en meget stor og tung Ferm vaskemaskine med påmonteret vridemaskine. Den lejede han ud. Han havde rigtig gang i forretningen, for på det tidspunkt var der yderst få, der havde egen vaskemaskine. Den kørte han rundt med i Langholt og omegn i al slags vejr. Heldigvis var der ikke så megen trafik på den tid, for Knud var spastiker, så hans kørsel var meget slingrende.

På samme side af vejen går Dyrlægevej op. Det var kun en grusvej, der førte op til nr. 2 og "Gården". Efter sigende er Kristine født her. Hun var ejer af det landskendte "Kristines Konditori" i Aalborg. I hjørneejendommen Horsensvej nr. 17 var der en murerforretning. På Øster Hassingvej havde Margrethe Hassingbo en frisørsalon. Lidt længere fremme på venstre hånd lå skolen, men den gang var det bagsiden af den, man så.

Tilbage til Horsensvej. I nr. 8 var der posthus, og i nr. 10 var der missionshus, Emaus, der på det tidspunkt var meget brugt, for der var en stor menighed. I huset var der to sale, en stor og en lille. Den lille var lejet ud til kommunen som klasseværelse. Her holdt jeg til det meste af undervisningstiden. Det var meget trange forhold og noget primitivt. Om vinteren havde jeg også til opgave at tænde op i kakkelovnen. Det blev aflønnet med den formidable sum af 150 kr. Eleverne i denne klasse havde dog én fordel, der var nemlig vandkloset i kælderen.

Lige over for missionshuset lå bagerforretningen i nr. 13. I nr. 11 havde malermester Vineke forretning, hvor også hans søn Niels Arne arbejdede. Noget efter faderens død slog Niels Arne sig ned på Vestvej som malermester.

Den gang gik der imellem nr. 11 og 13 en meget benyttet sti op til skolen. Lige før man kom ind i skolegården, lå der en lille, lav og skummel bygning, der rummede skolebørnenes toiletter. Det var gammeldags lokummer. Herom skrev skolelægen i en indberetning, at børnene skulle forrette deres nødtørft i buldrende mørke. Det skal dog bemærkes, at sådanne toiletter ikke var noget særsyn den gang.

Lige efter missionshuset gik vejen op til mejeriet. Dagligt var der en livlig trafik af hestevogne og traktorer, der kørte med mælk til og fra mejeriet. Mejeriet havde også et lille mejeriudsalg, hvor man kunne købe ost og andre mejeriprodukter.

I den lange hvide bygning nr. 5 var der en manufakturforretning, der var ejet af søstrene Glargaard. Den fik en opblomstring, da Svend Sørensen overtog den. Det var en for tidlig død, der var skyld i, at forretningen lukkede. Der, hvor Per Elektriker bor, lå stuehuset til en af de gamle gårde, kaldet Karolinelund. Den blev købt af murermester Gunnar Nielsen, der renoverede huset, så det kom til at fremstå i den nuværende skikkelse. Nr. 3 var den gang hovedsæde for Horsens-Hammer Sparekasse, men den flyttede til Vodskov, da Vodskov voksede stærkt.

Vestvej

På Vestvej nr. 1 var der autolakereri og barberforretning. Over for på nr. 2 ligger smedjen, hvor smedemester Peder Kristensen og hans tre sønner havde fuldt op at gøre med at sko hestene for oplandets bønder, lægge jernringe på arbejdsvognenes hjul og meget andet forefaldende arbejde. Traktorer var endnu ikke så almindelige.

Vi går nu en tur til højre. Kikkede man op ad Paradisvej, så man en grusvej, der førte op til en

Smed Kristensen

lille gård, hvor vores mælkeemand, Ingvarnsen, boede. Hver dag kørte han med hest rundt med sin mælkevogn, det var faktisk et rullende mejeriudsalg, hvor man kunne købe flaskemælk og fløde. Man kunne også købe mælk i løs vægt, både kærne-, sød- og skummetmælk. Hertil kom smør. Man kan nok undre sig over navnet Paradisvej, men der, hvor nu nr. 2 ligger, lå en gang et gammelt stråttækt hus, kaldet Paradiset. Hvorfor dette navn, fortæller sig i det uvisse. I 50'erne lå i nr. 2 en lav træbygning, hvorfra købmand Peter Thomsen solgte træsko, købmandsvarer m.m., og han havde også salg af tipskuponer. Lidt længere nede starter Horsens Kirkevej.

Horsens Kirkevej

Peter Thomsens købmandsforretning

På højre side lå der kun tre huse og gården "Gårn". Dog lå der allerøverst en lang, gul bygning parallelt med kirkediget. Den blev kaldt "Hospitalet" og var en stiftelse – Fru Langs Stiftelse. I fundatsen stod der, at lejligheder fortrinvis var forbeholdt velafholdte tjenestefolk fra Langholt Hovedgård. Bygningerne blev revet ned i 1965. Midlerne fra stiftelsen blev brugt til opførelsen af Lejerbos

Horsens-Hammer Årbog

bygning på Bålbakken. På gavlen i bolig nr. 11 er der indmuret en mindesten. Kirkevej munder ud i Bjerget, der dengang kun var en sandet markvej, der gik nord om byen. Tilbage til Kirkevej nr. 2. Når man gik forbi huset, kunne man det meste af dagen se skræddermester Robert Hansen sidde i skrædderstilling travlt optaget med nål og tråd. Senere flyttede han sin forretning op til Vestvej nr. 58.

Vestvej – igen

Vi vender tilbage til Vestvej nr. 4. Her boede skomageren, Otto Madsen. Han gjorde mest i reparationer, men havde også et mindre salg af indesko, børster og sværte m.m. I nr. 12 var der også en købmandsforretning ejet af Henry Johansen. Fra en nu nedrevet bygning blev der solgt lidt gødning og foderstoffer. I baghuset var der et triør anlæg, hvor landmændene fik korn rensat, og det korn, der skulle anvendes som såsæd, fik en svampebehandling.

Parti fra Vestvej. T.h. købmand Johansens forretning. T.v. smeden

I nr. 20 havde I. P. Hjelm en cykelforretning. Over for Hjelm ligger Kemivej, hvor hus nummer to var telefoncentral. Vestvej nr. 11 gik under navnet Varehuset. Det var nærmest en kiosk med salg af aviser, blade, tobaksvarer og en mængde småting. Efter Hjelm havde slagtermester Cleyton en velbesøgt forretning. Det var jo før frysernes og køleskabenes tid.

På hjørnet af Godtlandsvej, der var den første vej, der blev bebygget, lå der et autoværksted med benzintank. Længere vestpå lå snedkermester Holms

T.h. H.P. Hjelm. T.v. Den gamle Telefoncentral.

møbelforretning med et stort værksted, hvor der var en stor produktion af loftsfliser af det nu forbudte materiale cellulose. I den store røde bygning skråt over for Holm var der en brugsforening. Længere fremme i nr. 54 holdt snedkermester Bertram til. Et lille tilbageskridt til nr. 50, hvor Gammel-Frost havde taxaforretning, og konen, Margrethe, havde systue.

Nu var der ikke flere forretninger, men det skal dog nævnes, at møllen Vester Mølle, eller rettere sagt resterne af den, lå ca. der, hvor den nye vej, Kidholm, starter. Den anden mølle, Øster Mølle, lå der, hvor jeg har bygget hus – Horsens Kirkevej 25. Den var fuldt funktionsdygtig. Jeg bilder mig ind, at jeg har set den køre.

Langholt Brugsforening, Vestvej.

Det var så et tilbageblik til den tid, hvor udviklingen efter 2. verdenskrig så småt var begyndt. Lidt længere ned i tiden ved jeg, at der har været endnu flere forretninger og håndværksvirksomheder.

Gunnar Vestergaard døde sommeren 2009. Red.

Konfirmeret i Vodskov Kirke d. 22. marts 1953

Forreste række fra venstre: Bent Jørgensen, Ny Attrup. Lars Aen, Nymark Nykro. Arne Lindstrøm, Langholt. Arne Skindbjerg, Grindsted.

Midterste række fra venstre: Birgit Østergaard Christensen, Uggerhalne. Gudrun Knudsen, Stokbrohede. Ruth Baumwall Jensen, Vodskov. Pastor Kjær, Horsens Præstegård. Linda Doris Kjærsgaard Sørensen, Fredensbo Grindsted. Agnete Kongsgaard Skipper, Vodskov. Else Stenbak Larsen, Horsens Byskole. Irene Ingvarsdén, Horsens.

Bageste række fra venstre: Svend Erik Jensen, Nielsminde Faurholt. Jørgen Christensen, Brusholt. Christian Knudsen, Bilidt. Lauge Christian Ovesen, Engvang. Karen Christensen, Kirkevej 17, Vodskov. Lissy Kjær, Kikkenborg. Ingrid Margrethe Kristensen, Graverhuset. Ella Marie Pedersen, Langholt. Edna Mathilda Jensen, Uggerhalne.

Konfirmander i Vodskov Kirke d. 21. marts 1954

Forreste række fra venstre: Per Andersen, Rærup. Inga Grøn Christensen, Vodskov. Signe Grøn Christensen, Vodskov. Dagny Rævbak Christiansen, Storgaardsminde, Grindsted. Kirsten Frida Behrendt, Vodskov. Gerda Malmborg Martinsen, Vodskov. Aase Andersen, Birkhede, Vester Hassing. Bent Havkrog, Horsens.

Midterste række fra venstre: Poul Christensen, Vodskov. Inger Margrethe Børgesen, Vandsted. Hanne Marie Larsen, Uggerhalnegaard, Uggerhalne. Inge Kirkegaard Albrechtsen, Horsens. Dagny Margrethe Nielsen, Urmosen, Vodskov. Ester Marie Væversted, Marensminde, Naalebak. Kaja Marian Nielsen, Vestermark, Tranholm. Bente Morell Mathiasen, Uggerhalne. Hans Jørgen Jensen, Uggerhalne.

Bageste række fra venstre: Niels Christian Pedersen, Hybhøj, Grindsted. Ernst Jensen, Horsens. Arne Winther Larsen, Ø. Aslund. Anker Martinus Jensen, Horsens. Bent Abel Rasmussen, Horsens. Jørn Sudergaard Larsen, Grindsted. Poul Nielsen, Siverholms fodermesterbolig, Grindsted.

Konfirmationsforberedelsen var ved Pastor M.J. Kjær, Horsens, men grundet dens sygdom blev de konfirmeret af Pastor Sander Sørensen.

Indholdsfortegnelse

1977 - 2009.

"Aften i Bakkerne"	Thomas Olesen Løkken	1992	Gamle huse i Horsens sogn	Marius Jeppesen	1983
Agnete Brittasius	Aase Fladkjær, SDL foto	2008	Gjølbo-Karens tomt	Lars Henriksen	1977
Ali Paydari	Arne Riis, 2007	2007	Granitkorset	Arne Riis, 2007	2007
Anton Nielsen	Knud Kærsgaard & Leif Kristiansen	2006	Granitkorset, sidste nyt.	Ebbe Godtfredsen	2007
Arbejderbevægelsen i H-H området,	Jens A. Jensen	1994	Gravsholt Skole for 70 år siden	Arne Riis	2006
Arbm. Fagforenings jubilæum	Henry Christensen	1978	Gravsholt skole	Aage Th. Larsen	1981
Arkivnisserne	Red.	2006	Grindsted 1798	Johs. Høgsted Jensen	1983
Bajerhuset og andre stednavne	Aage Th. Larsen	1992	Grindsted skole 250 år	Søren Blaxekjær	1984
Barn under krigen	Agnete Brittasius	1996	Grindsteds historie	Kirsten Vesterby	1988
Brandbog, brandfogeder, brandsyn		2004	Gårdmalere i Horsens-Hammer sogne -	Niels Bendsen, 2009	2009
Brandvedtægt for Horsens H. Kommune		2004	Ham dér! Det er da Ivars far	Arne Riis	2006
Brødlandhus	Arne Riis, 2008	2008	Hammer Kirke	Johs. Høgsted Jensen	1982
Børge Kroghs erindringer. 1.del	Børge Krogh	2007	Hans Heinrich Jacobsens Levnedsløb		2009
Børge Kroghs erindringer. 2. del	Børge Krogh	2008	Harald Brandt	Erik Lottrup	1987
Chresten Jørgensen "Mariendal"	Johs. Høgsted Jensen	2001	Henrik Stampe	Johs. Høgsted Jensen	1979
Da jeg var dreng	Carl Hald	2000	Henrik Stampes begravelse	Erling Fischer	1985
Da lyset kom til Vodskov	Johs. Høgsted Jensen	1996	Her var engang en kirke	Arne Riis	2006
Dagens Cata-Strofe 1954	Jyllands Posten	2004	Hjemmet i Hammer Bakker	Lars Henriksen	1982
De glemte spor	Hans Jørgen Kristensen	1985	Horsens Brugsforening	Jens A. Jensen	1998
Den gamle handelsmand fortæller	Niels Jacobsen	2005	Horsens Byskole, Langholt	Aase Fladkjær (f. Andersen)	2007
Den gamle handelsmand fortæller	Niels Jacobsen, Aalb. St. 1956	2005	Horsens byudvikling gennem 70 år 1. -	Jens A. Jensen	2003
Den gamle kongevej	Elevarbejde 10. årg Vodskov skole	2003	Horsens byudvikling gennem 70 år 2. -	Jens A. Jensen	2004
Den gamle præstegd. i Langholt	Arne Riis, 2007	2007	Horsens Kirke	Niels Hald	1991
Dengang der var vintre til	Peter Jensen	2003	Horsens Søndre Skoledistrikt	Thomas Hovaldt	1997
En frisk 95 årig dame, Lisbeth Sørensen -	Peter Jensen	2003	Horsens-Hammer Avis		2003
En gevinst og herlighed	Hans-Jørgen Ottosen	1985	Horsens-Hammer Afholdsforening	Anker Engqvist	1990
En kort beretning om min bedstefar	Ketty Kleis Kristiansen	2006	Horsens-Hammer Avis		1990
En radiopioner fylder 90 år	Kurt Christensen	2001	Horsens-Hammer Fattiggård	Anker Engqvist	1987
En tur til Hammer Bakker	William Jessen	2005	Horsens-Hammer Idrætsf. historie	Jens A. Jensen	1999
En tur til Hammer Bakker	William Jessen, 1933	2005	Horsens-Hammer litteratur		1979
Erhvervenes personregister	Poul B. Andersen	2001	Horsens op mod vor tid	Carl Hald, 1976	2009
Erindringer (1. del)	Jens Jacobsen	2001	Horsens-Hammer Årbog 25. årg.	Poul B. Andersen	2001
Erindringer (2. del)	Jens Jacobsen	2002	Huse og gårde i Horsens	Anker Engqvist	1995
Et fattigt, men kærligt liv. Krista Dahl. -	Arne Riis, 2009	2009	Håndværkere i Horsens (1. del)	Anker Engqvist	1995
Et kvindeliv på landet i 1900-tallet	Ketty Schødt, 2007	2008	Håndværkere i Horsens (2. del)	Anker Engqvist	1996
Et mesterligt freskomaleri i Vodskov K. -	B.J. Mørch-Hansen 1910	2009	Illegale Vodskov-tryk	Johs. Høgsted Jensen	1980
Et tilbageblik	Aage Th. Larsen, 1976	2009	Indre Mission i Grindsted	Thomas Hovaldt	1991
Feltflyveplads ved Vodskov	Svend Orla Nielsen	1994	Indre Mission i Horsens sogn	Immanuel Petersen	1989
Fiskeri ved Horsens Hammer	Niels Hald	1978	Indre Mission i Vodskov	Thomas Hovaldt	1992
Folk med kasketter	Frede Fladkjær 2008	2008	Jens A. Jensen, Langholt	Avisartikel	1992
Folk og liv i Hammer Bakker	Poul B. Andersen	2002	Jernbaner gennem Vodskov	Johs. Høgsted Jensen	1991
Folkebladet	Egon Christensen	1995	Johannes Høgsted Jensen	Årbogens redaktør 2006	2006
Fru Langs Stiftelse	Jens A. Jensen	1998	Jul i Vodskov Missionshus	Uffe Nissen	1983
Fæstere og slægter i Lyngdrup 1.	Peder M. Melgaard	1998	Karl Nielsen (Gartner-Karl)	Anker Engqvist	1991
Fæstere og slægter i Lyngdrup 2.	Peder M. Melgaard	1999	Kirkeindvielsen i Vodskov 1909	Aalborg Stiftstidende 1909	2009
Gadebelysning i Horsens	Anker Engqvist	1987	Kommunen styre gennem 100 år	A. Thorn, Vodskov, 1942	2006
Gamle bygninger i Vodskov	Marius Jeppesen (?)	2006	Kommunesammenlægningen	Jens A. Jensen	1995
			Kommunesammenlægningen	Johs. Høgsted Jensen	1991
			Konfirmander i Vodskov Kirke 1948		2008
			Konfirmander i Vodskov Kirke 1953 & 54		2009
			Konfirmander i Vodskov Kirke 1955		2006
			Konfirmander i Vodskov Kirke 1956		2007
			Kongen af Hammer Bakker	Ole Bergh	1998

Kongevej og Kirkevej	Thomas Olesen Løkken	1983	Skolebygninger i Vodskov	Marius Jeppesen	1978	
Kongevej og Skarvad	Mogens Gregersen	1996	Skoleloven 1914	Marius Jeppesen	1979	
Kunstnere i Hammer Bakker	William Jessen	1977	Skolelærer i Vodskov	Anders Jensen	Peter Wodskou	2005
Kunstnerkolonien i Hammer Bakker	10. klasse Vodskov skole	2004	Skolelærer i Vodskov,	Anders Jensen 1. -	Peter Wodskou	2005
Kunstnerliv i Bakkerne	Renal Bache	1989	Skolelærer i Vodskov,	Anders Jensen 2. -	Peter Wodskou	2006
Langholt Afholdshjem	Anker Engqvist	1988	Skoler i Horsens sogn	Niels Hald	1990	
Langholt Folkedanserlaug. 1. del	John Hein & Klem Thomsen, 2006	2007	Skomagereens Mine Skov og bebyggelse	Aalborg Amtstidende Johs. Høgsted Jensen	1987 1992	
Langholt Folkedanserlaug. 2. del	John Hein & Klem Thomsen, 2006	2008	Skovlund Slavekrigen i Langholt	Poul B. Andersen Niels Hald	2000 1977	
Langholt Hovedgård	Johs. Mortensen	1989	Sognerådsformand	Simon Nielsen	Aalborg Stiftstidende	1978
Langholt i 1950'erne	Gunnar Vestergaard, 2007	2009	Sognerådsforstanderskab	Niels Hald	1979	
Langholt station og post	Anker Engqvist	1987	Svendsgården	Carl Hald	1986	
Langholt under krigen	Aage Th. Larsen	1980	Svens Trine og Svend Wolle	Marius Jeppesen	1984	
Lions Club, årsmærke 1990		2002	Tingsteder i Hammer Bakker	Johs. Høgsted Jensen	1981	
Lions Club, årsmærke 1991		2003	Tove Anderberg	Johs. Høgsted Jensen	1985	
Lions Club, årsmærket 1992		2004	Trafik m.m.	Marius Jeppesen	1982	
Lokalhistoriske kalendere	Poul B. Andersen	1999	Vejviser Hammer sogn		1984	
Lægeforsnder Bodil Hjorth	Gunnar Wad	1994	Vodskov Alderdomshjem 50 år	Avisudklip	1988	
Lærere ved Vodskov skole	Marius Jeppesen	1981	Vodskov By	Gottlieb Olesen	1990	
Løst og fast	Erling Fischer	1989	Vodskov By's historie	Marius Jeppesen	1977	
Magister Bendt i Hammer	Niels Hald	1979	Vodskov kirke 50 år	Diakon Svarre	1989	
Malthe Ahlmann, Langholt	Niels Hald	1979	Vodskov kirke 75 år		1984	
Margrethe Jensen, lærerinde	Marius Jeppesen	1977	Vodskov kirke	Arne Svarre	1991	
Martin Holm fortæller	Martin Holm	2005	Vodskov kirke, apsismaleriet	Johs. Høgsted Jensen	1988	
Martin Holm fortæller	Martin Holm	2005	Vodskov kirkes 90 års jubilæum		1999	
Martin Holm	Martin Holm	1986	Vodskov kro gennem 100 år	Johs. Høgsted Jensen	1998	
Mejerierne i Horsens-Hammer	Niels Hald	1990	Vodskov Mølles aksel	Frederik Vilhelm Christensen	2005	
Mergelgrave i Kinderup	Arne Riis, 2008	2008	Vodskov Mølles aksel	Frederik Vilhelm Christensen	2005	
Mergellejet ved Kinnerup	Johs. Høgsted Jensen	1985	Vodskov skoles fødselsdag	Poul B. Andersen	2001	
Missionshuset i Vodskov	Uffe Nissen	1982	Vodskov Skomagasin 100 år	Erik Jensen, 2005	2006	
Modstandsbevægelsen	Johs. Høgsted Jensen	1980	Vodskov Station. 4 fotos	Hans J. Fredborg &		
Motorløbene i Hammer Bakker	Erik Jensen, 2006	2007		Svend Dam Larsen	2006	
Murere, som satte kraftigt fingeraftryk - Arne Riis, 2007		2007	Vodskov Vandværk	Johs. Høgsted Jensen	1985	
Mødtes 50 år efter farvel til skolen	HAMMERNyt	2005	Vognmandskone i Vodskov. Bi. Jensen - Arne Riis, 2007		2007	
Møllerne i Horsens	Lydia og Jens Jensen	1981	William Jessen	Bent Kragelund	1978	
Nedlagt vælgerforening	Frede Fladkjær, 2008	2008	William Jessen	Erling Fischer	1983	
Gjølbo-Karen	Christian Holm fortæller	2006	Åndssvageforsorgen	Gunnar Wad	1984	
Niels Anesen	Niels Anesen	1988	Årene 1939-1945	Marius Jeppesen	1980	
Niels Halds selvbiografi (1. del)	Niels Hald	1986				
Niels Halds selvbiografi (2.del)	Niels Hald	1987				
Om billedet fra Gammel Vodskov	Ketty Johansson, 2009	2009				
Om hvad Per skylder Rærup-Brusen	Sigurd Ersted	2006				
På vandring i Hammer Bakker	N.C. Ælkær	2005				
Rasmus Kornum fra Vodskov	Erik Jensen, 2005	2006				
Ryttertræfningen i 1953	Erik Lottrup	1994				
Rærup Brugsforening		1996				
Sagfører A. Olesen	Johs. Høgsted Jensen	1993				
Sagfører A. Olesens begravelse		1993				
Sagfører Olesen, som han virkelig var - Fritz Koopmann, 1945		2005				
Sagførerens gartner II	Aalborg Stiftstidende, 1953	2007				
Sagførerens gartner	Avisartikel	1988				
Silkeskrædderen i Hammer Bakker	Anker Engqvist	1992				

Horsens-Hammer Hjemstavnsforening

*Foreningens formål er at øge kendskabet til
– og interessen for Horsens, Hammer og Vodskov Sogns historie*

Medlemskab:

Anmodning om medlemskab rettes til et medlem af bestyrelsen.

Kontingent for 2010 er 60 kr. for en husstand. Der udleveres 1 årbog pr. husstand, og kun den person, som tegner medlemskabet, har stemmeret på generalforsamlingen.

Generalforsamling afholdes efter gældende vedtægter i januar måned. Indkaldelse hertil fremsendes pr. brev i september måned og annonceres i dagspressen.

Generalforsamlingen 2010 bliver mandag d. 11. januar kl. 19.30 på Liselund.

Vi gemmer "det gamle" til de nye:

Foreningen indsamler og opbevarer gamle billeder, fotos, papirer, protokoller, erindringer, genstande m.v., som har lokalhistorisk interesse for de kommende slægter. Henvendelse herom kan ske til et bestyrelsesmedlem.

Foreningens årbog:

Foreningen udgiver en årbog med "aktuelle" artikler fra den gamle Horsens-Hammer Kommune.

Årbogen er udkommet siden 1977.

Indholdet er samlet og redigeret af bestyrelsen.

Foreningens formand er ansvarshavende redaktør.

Vi modtager meget gerne stof til årbogen,

Det er stadig muligt at købe et eksemplar af tidligere årbøger.

Dog er et par årgange udsolgt og bliver ikke genoptrykt.

ISSN 0106-5998

Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

Foreningens lokalhistoriske arkiv ligger i underetagen på Plejehjemmet Liselund,

Hüttel- Sørensens Vej 61, 9310 Vodskov.

Åbningstid:

Første mandag i hver måned kl. 14-17, dog ikke i sommerferien. Sidste weekend i september:

Lørdag og Søndag kl. 14-17.

Besøg i øvrigt efter aftale.

Samlingen af landbrugsredskaber:

"Lerbæk", Rærupvej 70, Rærup. Besøg efter aftale med Niels Jørgen Jensen

Samlingerne på Vodskov skole:

Samlingerne er under revision. P.t. lukket.

Foreningens bestyrelse:

Svend Dam Larsen
Formand, arkivleder.
Tlf.: 40 83 63 40

John Schødt
Næstformand
Tlf.: 98 29 43 48

Regnar Kjærgård
Kasserer
Tlf.: 98 28 60 35

Niels Jørgen Jensen
Tlf.: 98 28 60 35

Arne Riis
Tlf.: 98 28 66 17

Aase Fladkjær
Tlf.: 98 29 33 07

Suppleanter:

Jacob Arentoft
Frank R. Sørensen

Revisorer:

Per Bøgh Christensen
Svend Laursen

Æresmedlem:

Birthe Jensen